

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Kateřina Kohoutková

Cenzura nezávislé hudby v tištěných médiích v období normalizace

Censorship of independent music in printed media during the
normalisation period

Praha 2018

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiřina Šmejkalová, CSc.

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Doc. PhDr. Jiřině Šmejkalové, CSc. za odborné vedení, pomoc a rady, které mi při vypracování této práce poskytovala a které mi velmi pomohly. Poděkování patří také Mgr. Michaele Slussareff, Ph.D. za cenné rady při sestavování rozhovoru. Dále bych také ráda poděkovala vybraným respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a byli ochotni poskytnout rozhovor (Bořivoj Řehoř, Zdeněk Růžička, Josef Janíček, Petr Pálenský, Štěpán Málek a Martin Kadnár).

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 17. prosince 2018

Kateřina Kohoutková

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje cenzuře nezávislé hudby v tištěných médiích v období normalizace. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První teoretická část je věnována cenzuře a politické situaci v Československu v období tzv. normalizace. Přibližuje důležitá tištěná média, která měla vliv na hudební scénu v Československu. V praktické části jsou představeni respondenti, kteří byli vybráni pro rozhovory. Následuje analýza a komparace rozhovorů. Závěr práce shrnuje zjištění analýzy.

Klíčová slova:

Cenzura, tištěná média, normalizace, underground, Československo

Abstract:

This bachelor thesis deals with the censorship of independent music in print media during the normalization period. The thesis is divided into a theoretical and practical part. The first theoretical part is devoted to the censorship and political situation in Czechoslovakia in so called the normalization period. The thesis approaches the important printed media that influenced the musical scene in Czechoslovakia. Respondents selected for interview are presented in the practical part. The analysis and comparison of the interview follows. The conclusion summarizes the findings of the analysis.

Keywords:

Censorship, printed media, normalization, underground, Czechoslovakia

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Metodologie	8
3. Cenzura	10
3.1. Cenzura v Československu	10
4. Období tzv. normalizace	13
4.1. Normalizace v oblasti hudby.....	14
4.2. Celostátní akce „Kapela“	14
4.3. Festival Rockfest.....	15
4.4. Historie punku ve světě.....	17
5. Tištěná média a nezávislá hudba.....	18
5.1. Časopis Tribuna	18
5.2. Časopis Melodie.....	20
5.3. Prozaická skutečnost.....	20
6. Analýza rozhovorů	22
6.1. Respondenti.....	23
6.2. Vyhodnocení rozhovorů.....	24
6.2.1. První hlavní téma: zázemí a rodina	24
6.2.2. Druhé hlavní téma: reakce na článek „Nová vlna se starým obsahem“	26
6.2.3. Třetí hlavní téma: dopad na rodinu a vztahy s přáteli	29
6.2.4. Čtvrté hlavní téma: následky v osobním životě a perzekuce	32
6.2.5. Páté hlavní téma: změna postojů po revoluci v roce 1989	35
6.3. Shrnutí analýzy	37
7. Závěr	39
8. Seznam použité literatury.....	40
9. Přílohy.....	42
Rozhovor č. 1	42
Rozhovor č. 2	45
Rozhovor č. 3	49
Rozhovor č. 4	54
Rozhovor č. 5	58
Rozhovor č. 6.....	63

1. Úvod

Bakalářská práce se zabývá tématem cenzury nezávislé hudby v tištěných médiích v období normalizace. Téma jsem si vybrala z toho důvodu, že mě toto období našich dějin zajímá a chtěla jsem se dozvědět hlubší informace o naší hudební scéně, která byla ovlivněna článkem Nová vlna se starým obsahem, který vyšel v časopise Tribuna v roce 1983. Význam hudební scény pro mladou generaci v podstatě jako jediná ve své době reflektovala publikace Prozaická skutečnost od Jana Lukeše. O toto hudební hnutí se zajímám, se svou rodinou navštěvujeme koncerty i festivaly.

Cílem práce je analyzovat dopad tištěných médií na „alternativní“ hudební scénu v Československu. Základním dokumentem je Prozaická skutečnost a článek v časopise Tribuna s názvem „Nová vlna se starým obsahem“. Snažím se analyzovat, jaký vliv měly tyto dva dokumenty na vývoj hudební „alternativní“ scény. Zjištěné informace konfrontuji pomocí osobním zkušenostem vybraných respondentů.

Práce je rozdělena do šesti hlavních částí. První kapitola se věnuje samotné metodologii, která je v této práci použita. Druhá kapitola se věnuje cenzuře obecně a vnímání cenzury v Československu. Popisují cenzurní instituce, cíle Pražského jara a dále vliv srpnové okupace Československa v roce 1968.

Ve třetí kapitole se věnuji samotné tzv. normalizaci v Československu. Toto období se dotklo hudební scény samotné. Jednou z hlavních složek byla Státní bezpečnost, která uskutečnila celostátní akci s názvem „Kapela“ a kontrolovala fungující kapely na scéně. Příslušníci StB měli zabránit protistátním činnostem. Od roku 1982 Státní bezpečnost zaznamenala nárůst punkového hnutí a za tento nárůst vinila západní svět, československému punkovému hnutí pomohlo vnímat projevy punku v podobě chování a oblečení.

Pátá kapitola přibližuje tři tištěná média, která ovlivňovala hudební cenzuru v Československu. Mezi média patří Prozaická skutečnost, Časopis Tribuna a v neposlední řadě Časopis Melodie.

Poslední část obsahuje analýzu rozhovorů se šesti zástupci vybraných hudebních kapel, kterých se vydání již zmíněné publikace a článku osobně dotkla. Docházelo k zákazu hraní kapel, perzekucím, někteří nemohli studovat vysoké

školy a situace se dotýkala i jejich rodin. Respondenti se v době normalizace pohybovali v odlišných částech Československa a je tedy možné porovnávat vnímání situace z různých úhlů pohledu. Pro výzkumné šetření byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, který se skládá z devíti daných otázek, a během setkání vznikaly další doplňující otázky. Každý respondent je představen krátkým profilem. Pro vyhodnocení rozhovorů byla zvolena obsahová analýza.

2. Metodologie

Tématu této bakalářské práce se úzce nevěnuje mnoho monografických publikací, a proto jsem vycházela z více zdrojů. Stěžejní publikací této práce je *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*, ze které jsem čerpala mnoho informací a která mi pomohla pochopit několik historických milníků a také pojmů, které s tímto tématem souvisí. Další stěžejní publikací je „*Kapela*“: *Pozadí akce, která stvořila Chartu 77*, která přibližuje vývoj na československé hudební scéně a přibližuje akci „Kapela“ Státní bezpečnosti, která měla pod kontrolou aktivní hudební kapely. Dále jsem čerpala informace z reportáží a krátkých dokumentů, které ve svém archivu zveřejňuje Česká televize. Vybraný byl článek z časopisu Tribuna s názvem „Nová vlna se starým obsahem“.

Hlavní kvalitativní výzkumnou metodou této práce je případová studie. Zájem o kvalitativní výzkum začal ve 20. století a průběhu 21. století zájem stále roste. „*Samozřejmě tím dochází i k rozvoji metodologie tohoto typu výzkumu, jednotlivých metod a procedur, jež jsou součástí níže uvedených typů designu kvalitativního výzkumu.*“¹ V případové studii výzkumník sbírá velké množství dat a jeho studie je ohraničená časem a sledovaným jevem. Nezbytnou součástí studie je určení výzkumné otázky. „*V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti. Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům. Na konci studie se zkoumaný případ vřazuje do širších souvislostí. Může se srovnat s jinými případy, provádí se také posouzení validity poznatků.*“²

Součástí této práce jsou polostrukturované rozhovory se zástupci vybraných hudebních kapel. Rozhovor obsahuje devět otázek, které během interview respondentovi umožňují zvolit jakoukoli volbu slov a jakýkoli rozsah odpovědi. Tento rozhovor naopak tazateli dovoluje reagovat na konkrétní odpovědi doplňujícími otázkami. Pozor si ovšem musí dát při kladení těchto otázek na to, aby nedocházelo k položení několika otázek najednou. „*Ani v kvalitativním rozhovoru nesmí docházet k tomu, aby tazatel položil několik otázek najednou. Někteří tazatelé jsou však při kvalitativním rozhovoru náchylní*

---

¹ EGER, Ludvík a EGEROVÁ, Dana. *Základy metodologie výzkumu*. 2. přepracované a rozšířené vydání. V Plzni: Západočeská univerzita, 2017. iv, 184 stran. ISBN 978-80-261-0735-4., s. 27

² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9., s. 102

*klást v jednom momentu směr několika otázek. Většinou proto, že nevědí přesně, na co se mají vlastně zeptat.*³ V tomto případě může tazatel použít tzv. sondáž, která umožňuje v určitém směru prohloubení odpovědi. Důležitou součástí je ze strany tazatele znalost tématu a také si předem stanovit cíle, ke kterým se díky efektivním otázkám dostane a bude moci ve svém výzkumu využít informačně hodnotné odpovědi.

Nejvíce využívaným vyhodnocováním dat je kódování, ale po konzultaci s vedoucí této práce, doc. PhDr. Jiřinou Šmejkalovou, CSc., byl zvolen jiný způsob analýzy dat. Hlavním důvodem je fakt, že kódování je časově náročné a v tomto množství a také rozsahu odpovědí, by bylo obtížné rozhovory vyhodnotit. Dalším důvodem, proč v této práci není využito kódování, je skutečnost, že během bakalářského studia jsem se nesetkala s vyučováním předmětem, který by studentům přibližoval využití metodologií v závěrečných pracích. Ve své práci pro vyhodnocení rozhovorů využiji obsahovou analýzu. Smyslem této analýzy je rozbor a porovnání odpovědí z polostrukturovaného rozhovoru.

---

³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9., s. 174

3. Cenzura

Pro tento pojem existuje několik možných definicí. Jednu z nich definovala také Beata Müllerová ve své studii *Cenzura a kulturní regulace: mapování terénu*. „*Ještě před dvaceti lety byl termín cenzura obvykle vztahován jen k úzce ohraničeným formám normativního zasahování politických orgánů (nejčastěji státních nebo církevních)*.“⁴ Beata Müllerová ve své studii popisuje jeden z druhů cenzury, a to autocenzuru, která se většinou dělila na dva druhy. Prvním druhem byla preventivní, která materiály kontrolovala před jejich publikací. Druhým byla cenzura následná, která omezovala šíření dokumentu a kontrolovala výskyt a šíření ve společnosti. V této studii se autorka zmiňuje o pojmu nová cenzura, který má několik zastánců. „*Naproti tomu zastánci směru, který se stal známým jako „nová cenzura“ (new censorship), trvají na tom, že přítomnost cenzury je nevyhnutelná, a to bez ohledu na společenský a politický kontext.*“⁵

3.1. Cenzura v Československu

Na našem území se cenzura tištěných médií vždy lišila podle politického režimu, který byl nastolen. K nejhorším obdobím patří jednoznačně nacistická diktatura, následné zrušení Protektorátu a nástup komunistické strany k moci. V těchto letech docházelo ke vzniku nových cenzurních institucí, kterým se věnuji ve své práci níže. Konkrétní opatření praktikovala úřední osoba, která byla institucí zvolena k těmto úkonům.

Po dobu čtyřiceti let existovalo několik podstatných cenzurních institucí, které kontrolovaly literaturu a získávaly dohled nad médii a kulturou. Vrchní ideovou autoritou stále zůstával ÚV KSČ. V letech 1953-1968 existoval specializovaný úřad předběžné cenzury, jehož funkcí byla převážně kontrola a prověřoval ostatní střediska, zda fungují správně. Například jmenování ředitelů a šéfredaktorů nakladatelství a periodik podléhalo již zmiňovanému ÚV KSČ. „*Četnost míst potenciální intervence i rozmanitost cenzurních situací, jež současně předpokládaly jistou míru součinnosti a především společné zacílení, vedou k tomu, že hovoříme o existenci rozptýlené cenzurní soustavy*

---

⁴ PAVLÍČEK, Tomáš, ed., PÍŠA, Petr, ed. a WÖGERBAUER, Michael, ed. *Nebezpečná literatura?: antologie z myšlení o literární cenzuře*. Vyd. 1. Brno: Host, 2012. 552 s. Teoretická knihovna; 31. ISBN 978-80-7294-859-8., s. 221

⁵ Viz též, s. 223

v Československu let 1949-1989.“⁶ Kontroly literární komunikace, ve smyslu schvalování edičních plánů, nebylo vnímáno jako cenzura, ale jako odborné řízení kultury. V roce 1953 byla ustanovena Hlavní správa vydavatelstev, tiskáren a knižního obchodu, která měla na starosti koordinaci vydávání a výrobu knih a projednávala již zmíněné ediční plány. V původní literární tvorbě mělo klíčové postavení nakladatelství Československý spisovatel, který vznikl již v roce 1949. Autora, který chtěl vydat svou knihu, čekal dlouhý proces schvalování a vydání knihy nebylo samozřejmé. „*O návrhu na vydání knihy pak rozhodovali šéfredaktor či ředitel nakladatelství, tedy prověřené osoby, jejichž jmenování do funkce podléhalo schválení nejvyššími stranickými orgány; v některých obdobích mohla vydání ovlivnit i ediční rada nakladatelství, tedy kolektivní orgán, jehož členové měli zvažovat, zda dílo skutečně naplňuje určené kritéria.*“⁷ Cenzura se netýkala pouze literatury, ale také hudební scény.

Jednou z iniciativ Pražského jara bylo zrušení cenzury. Během několika měsíců nabylo téma svobody slova a umění na důležitosti a o cenzuře se veřejně hovořilo. 5. ledna 1968 se stal prvním tajemníkem ÚV KSČ Alexander Dubček, atmosféra ve společnosti se začala uvolňovat. Další vlnou uvolnění bylo 30. března zvolení Ludvíka Svobody prezidentem. Byl zveřejněn nový stranický a státní program a ten naznačoval příznivější společenský vývoj.

Zlom přišel 21. srpna 1968, vojska pěti Varšavských zemí překročila hranice a začala obsazovat hranice. Hlavním zdrojem informací v tomto čase byl rozhlas – po problémech se podaří obnovit provoz českého vysílače a redaktor čte prohlášení. Vznikl nový vysílač Vltava, který od časného rána četl Prohlášení vlád pěti zemí. Další prohlášení vyzývalo obyvatelstvo k poskytnutí podpory vojenským jednotkám. „*Bezprostředně po okupaci reagovala prakticky veškerá média na vstup zahraničních armád odmítavě. Přestože byla obsazena většina velkých tiskáren a redakcí, řada periodik vycházela ve zvláštních vydáních a podílela se na mobilizaci veřejnosti.*“⁸ Během dalších týdnů docházelo k několika incidentům, kdy obyvatelstvo bojovalo proti vojenským jednotkám. Rozhlasové

---

⁶ WÖGERBAUER, Michael, PÍŠA, Petr, Šámal, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2491-6., s. 1102

⁷ Viz tamtéž, s. 1113

⁸ WÖGERBAUER, Michael, PÍŠA, Petr, Šámal, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2491-6., s. 1161

vysílání občany informovalo o dění jak v Praze, tak o dění na druhém konci republiky.

4. Období tzv. normalizace

Pojmem „normalizace“ je označováno období po srpnu 1968 do roku 1989. Komunistická vláda se pokusila vrátit zpět politické praktiky, tzn. uzavřené hranice, cenzura, prověrky, atd. Po období Pražského jara následoval ideologický projekt tzv. konsolidace. *„Základem projektu konsolidace se měly stát spíše konzervativní hodnoty jako pořádek, socialistická zákonnost nebo klid na práci, nikoliv revoluční entuziasmus a vize nového světa.“*⁹ V průběhu dalšího období se cenzurní soustavu postupně a pomalu podařilo obnovit. V roce 1969 se cenzura dotkla nejprve periodického tisku, později v nakladatelské oblasti. Toto období se soustředilo i na tvůrčí umělecké svazy. *„Souběžně se přijímala opatření k omezení autonomie tvůrčích uměleckých svazů, zejména Svazu československých, respektive českých spisovatelů, jehož vedení trvale odmítalo nové směřování státní kulturní politiky. Dlouhodobě pak oblast literární komunikace ovlivnily zejména personální čistky, které nové stranické vedení spustilo v průběhu roku 1970.“*¹⁰ Normalizační období se neodráželo pouze v literatuře, ale také ve filmovém odvětví. O televizních seriálech můžeme mluvit jako o kultu, sehrály významnou roli – staly se nejvýznačnějším žánrem populární kultury sedmdesátých a osmdesátých let. *„Seriály, jejichž produkce se v porovnání s šedesátými léty zvýšila několikanásobně, se tak díky své popularitě staly prostorem, v němž se střetávala pečlivě kontrolovaná dominantní ideologie s rezistentními postoji a názory diváků.“*¹¹ Pro sedmdesátá a osmdesátá léta byl typický útěk do soukromí. Společnost se stále měla účastnit režimních oslav a rituálů.

Na konci srpna roku 1968 vznikla nová cenzurní instituce – Úřad pro tisk a informace. Československá společnost vznik této instituce vnímala jako revizi demokratizačních norem, které vznikly po lednu 1968. Periodika především nesměla zveřejňovat negativní informace o Sovětském svazu a dalších socialistických státech, dokonce byly zakázány některé termíny. *„Tato předběžná kontrola periodického tisku, neuplatňována ovšem plošně, trvala až do září 1969,*

---

⁹ KOLÁŘ, Pavel a Michal PULLMANN. *Co byla normalizace?: Studie o poznání socialismu*. Praha: Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-7422-560-4., s. 73

¹⁰ WÖGERBAUER, Michael, PÍŠA, Petr, Šámal, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2491-6., s. 1161

¹¹ BÍLEK, Petr A. a Blanka ČINÁTLOVÁ. *Tesilová kavalérie*. Praha: Pistorius & Olšanská, 2010. ISBN 978-80-87053-44-7., s. 9

kdy již nebyla nutná, neboť se podařilo vyměnit prakticky všechny šéfredaktory a tito noví vedoucí pracovníci již kontrolu obstarávali sami.“¹²

Komunistická strana měla nad médii a jejich obsahem veškerou kontrolu. *„Všechny své občany komunistická strana s jejich pomocí přesvědčovala, že se mají skvěle, plní výrobní plány na sto dvacet procent a zítra již znamená včera.*“¹³

4.1. Normalizace v oblasti hudby

Toto období významně zasáhlo i hudební scénu v Československu. *„V rozmezí let 1966 až 1969 existovalo jen v Praze na 500 kapel a deset klubů, kde se téměř denně koncertovalo.*“¹⁴ Generační propast byla znatelná především ve vztahu komunistické strany s mladou generací. Komunistická strana si velmi dobře uvědomovala, že mladá generace inklinuje k západní ideologii a postupně se nový životní styl této generace projevil i v módě. Režim každou odlišnost vnímal jako nebezpečnou, nebo jí považoval dokonce za nepřátelskou. Důležitou roli hrál v té době Socialistický svaz mládeže. Hlavním úkolem této organizace bylo sdružování studentů středních a vysokých škol, upevňovat mezi nimi komunistickou moc a postavení, včas potlačit svobodný názor a vyučovat je v duchu marxismu-leninismu.

4.2. Celostátní akce „Kapela“

Ke kontrole hudební scény významně přispělo uskutečnění celostátní akce „Kapela“. Při této akci spolupracovala Veřejná bezpečnost a příslušníci StB, kteří měli zabránit protisocialistickým srazům mládeže, propagaci západního způsobu života a aktivitám vedoucím k protistátním činnostem. *„Státní bezpečnost registrovala na 2100 amatérských bigbeatových kapel. Jen do konce listopadu 1977 se podařilo rozložit 76 z nich a dalších 86 se ocitlo pod trvalým dohledem. V rámci „preventivně výchovných opatření“ byl proveden „výchovný“ pohovor s 320 hudebníky.*“¹⁵ Účinným se stal paragraf §201 o příživnictví, který mohli

---

¹² WÖGERBAUER, Michael, PÍŠA, Petr, Šámal, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2491-6., s. 1162

¹³ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o Fake News dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4., s. 29

¹⁴ KUDRNA, Ladislav a František STÁREK. *Kapela: pozadí operace, která stvořila Chartu 77*. Praha: Academia, 2017. Historie. ISBN 978-80-200-2757-3., s. 30

¹⁵ KUDRNA, Ladislav a František STÁREK. *Kapela: pozadí operace, která stvořila Chartu 77*. Praha: Academia, 2017. Historie. ISBN 978-80-200-2757-3., s. 106-107

příslušníci aplikovat. Na malých městech byly více na očích disidenti, kteří podepsali Chartu 77, a normalizační život začal být plný strachu. „*Každý nestraník věděl, že může být kdykoliv a za cokoliv předvolán za účelem podání vysvětlení. Atmosféra strachu, nedůvěry a podezírání se stala realitou normalizačního života na malém městě.*“¹⁶ Všechna oddělení nasadila do celostátní akce tajné spolupracovníky s úkolem pronikat do undergroundového prostředí, přinášet důvěryhodné zprávy a získávat spolupracovníky z tohoto prostředí. Informace od spolupracovníků se lišila podle potenciálu, schopnosti a podle získání důvěry a postavení mezi hudebníky.

Od roku 1982 Státní bezpečnost zaznamenala rozšiřování punkového hnutí, z něhož obviňovala západní masmédiá. Punk vedl nejen k obdivu západního světa a jeho způsobu života, ale také ve stylu oblékání a chování. „*Punkrockové skupiny se vysmívaly a kritizovaly socialistické zřízení, jejich vystoupení přitahovala volnou mládež a kontrola takových kapel byla s ohledem na nedostatečnou evidenci velmi obtížná. Skupiny vznikaly živelně a měnily název, zřizovatele i složení, aby unikly kontrole. Vystupovaly bez schválených textů a často ani žádného zřizovatele neměly.*“¹⁷

4.3. Festival Rockfest

V roce 1983 vznikla myšlenka na uspořádání Rockfestu. Prvotní myšlenky hudebního festivalu sahají do počátku sedmdesátých let. Na organizaci festivalu měly spolupracovat zahraniční rozhlas a televize a měl zastoupit dosud neexistující hudební soutěž populární hudby. Dalším důvodem bylo také sjednocení požadavků pro rockovou hudbu. „*Není vyloučeno, že svazácci chtěli komunistickému vedení dokázat, že to s hudbou umějí lépe než Tribuna, kterou od března 1983 zasypávaly stovky rozhořčených dopisů (nejen) z řad mládeže. Jinými slovy, že dokážou podchytit a usměrnit činnost amatérských rockových skupin.*“¹⁸ Zastřešujícím organizátorem byl Svaz socialistické mládeže, kterému komunisté navrhli tuto variantu. Systém svazu nechával na první pohled volnou ruku při organizaci, ale všechny kroky kontroloval. První ročník hudebního festivalu se uskutečnil v roce 1986. Na třetím ročníku v roce 1988 vypukla malá kulturní revoluce a v roce 1989 reagoval na politickou situaci, která začala být postupně

---

¹⁶ Viz tamtéž, s. 115

¹⁷ Viz tamtéž, s. 217

¹⁸ Viz tamtéž, s. 234

uvolňována. Všechny ročníky se konaly v Paláci kultury v Praze, který byl velmi atypickým místem pro takovou akci.

Politický systém v roce 1983 očekával úpadek undergroundové hudby a nečekal, že by se zvedl zájem o tyto žánry. O kapely, které se dostaly na seznam zakázaných kapel, začal být mnohem větší zájem a zvýšil se zájem o jejich koncerty. Nová vlna přivedla další příznivce a také došlo k založení nových kapel, které se později řadily k undergroundu. *„Mnohé (a nejen novovlnné) kapely se začaly přejmenovávat a někteří umělci to vzali zcela z gruntu – třeba Chadima svůj MCH Band určitý čas téměř na každém koncertu uváděl pod jiným názvem. Další formace se různě přeskupovaly, tu zanikaly, tu vznikaly nové pod jinými názvy atd. Prostě situace na české rockové scéně se pomalu ale jistě stávala naprosto chaotickou.“*¹⁹ Tyto body nejspíš stály za zrodem hudebního festivalu Rockfest, komunistický systém tímto krokem pozval kapely na jedno místo a mohl si zmapovat současnou hudební scénu. Několik kapel se nemohlo z ideologických důvodů zúčastnit a jiné kapely naopak odmítaly na této akci vystupovat. Ostatním kapelám se mohlo stát, že jejich repertoár byl proškrtán nebo naopak na festivalu vystupovaly kapely, které s ideologií souzněly, a jejich vystupování mohli zařídit hudební publicisté. Je také možné, že jedním z dalších důvodů festivalu bylo poukázání na otevřenost komunistické strany vůči Nové vlně. *„A zároveň tím režim zabil dvě mouchy jednou ranou, protože tu byla šance přesvědčit mládež i Západ (tedy – aspoň si to myslel), že rock má u nás zelenou.“*²⁰

Na svoji účast na Rockfestu v roce 1989 vzpomíná ve své knize Zdeněk „Krkavec“ Růžička, který založil kapelu SPS (Snížená pracovní schopnost): *„Rok 1989 přinesl kapele SPS mnoho nových zkušeností. Na jaře tohoto roku se zúčastnili také obvodního kola soutěže kapel v rámci festivalu Rockfest. Vzhledem ke stávající byrokracii té doby byla kapela nucena předložit ještě před začátkem soutěže texty svých písní ke kontrole na národním výboru. Úředníci samozřejmě jednotlivé texty výrazně proškrtali. Fakt, že komunisté kluky z SPS vůbec do*

---

¹⁹ HRABALÍK, Petr. Rockfesty - Možné důvody vzniku. *Česká televize: Bigbít - Internetová encyklopedie rocku* [online]. Česká televize, ©1996-2018 [cit. 2018-06-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/227-rockfesty-mozne-duvody-vzniku/>

²⁰ Viz tamtéž

soutěže pustili, si následně vykompenzovali rozhodnutím, že ačkoliv skupina SPS zaujala v obvodním kole druhé místo, do dalšího kola ji nepustili.“²¹

4.4. Historie punku ve světě

Punkové hnutí se ve světě šířilo ve druhé polovině 70. let 20. století. V tomto hnutí není jednotný ideový směr, ale hlavními nepřáteli je politika, komerce, globalizace a nacismus. V několika zdrojích se lze dočíst, že základním prvkem punku je provokace. Jedním z hlavních hesel příznivců je „No future!“ (žádná budoucnost). Hnutí bylo původně zaměřené proti kapitalistickému establishmentu a paradoxně našlo živnou půdu i v tzv. socialistických zemích, jejichž hlavní ideologickou doktrínou byl právě „boj“ s kapitalistickým zřízením.

Punkové hnutí se rozšířilo v Anglii, New Yorku a Kalifornii. Hudební skupiny, které se staly idoly této scény jsou jednoznačně Ramones, Sex Pistols a také The Clash. „*Not only did they become hugely successful in their own right, but they also provided an inspiration to people who realised you did not need to be able to play an instrument to be in a band - you just had to have something to say.*“²² Převládá rychlý, agresivní styl a postupem času došlo ke vzniku dalších hudebních stylů, které se velmi podobají punku.

Koncerty těchto kapel se často konaly v malých prostorách, které byly přeplněné. Oblíbený tanec byl tzv. pogo, s tímto tancem se můžeme na koncertech setkat i v dnešní době. Na první pohled může tanec působit agresivně, ale záměrem rozhodně není ublížit někomu dalšímu. Koncerty se tedy vymykaly zavedeným standardům, které byly v té době ve společnosti známé. „*Punk concerts, like much of the rest of the punk subculture, were an extreme departure from the established norm. Whereas previously there was always a buffer of space (and propriety) between performer and audience, there was now little or none. The Sex Pistols, for example, were known to go down into the crowd of people that crushed up against the stage still playing their instruments or singing, while fans would often interact with the band.*“²³

---

²¹ VYHNANOVSKÁ, Olga. *Zdeněk Krkavec Růžička: 50 let života punkové legendy*. Praha, 2017, s. 68

²² YOUNGS, Ian. *A brief history of punk* [online]. 2002 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/2601493.stm>

²³ *No Future: The Conception and Evolution of Punk Music and Culture in the United States and Great Britain from 1965 to the Present* [online]. [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://academic.mu.edu/meissnerd/punk.html>

5. Tištěná média a nezávislá hudba

Největší vliv na hudební scénu v Československu měla tištěná média. Ve své bakalářské práci se věnuji jedné dobové neperiodické sbírce esejů, která se zabývá soudobou hudbou a společností. Punkové hnutí se rozšířilo později, a proto se autor v této sbírce věnuje hlavně folku a rocku. Dalšími tištěnými médii byla oficiální periodika, kterými v té době byl časopis Tribuna a Melodie. V prvním zmíněném periodiku vyšel v roce 1983 článek, který ovlivnil hudební scénu. Časopis Melodie byl hudební měsíčník, který sledoval tuzemskou i zahraniční hudební scénu.

5.1. Časopis Tribuna

O existenci periodika se rozhodovalo již v roce 1968. První problémy nastaly při sjednávání vydatele, kterým měl být Byro ÚV KSČ. První číslo časopisu vyšlo až po roce, 15. ledna 1969 a od samého počátku se hlásilo k socialistickému společenství. *„Přestože platí, že všechny oficiální sdělovací prostředky v Československu od porážky Pražského jara až do roku 1989 jednoznačně zastávaly stranickou linii, lze při zkoumání míry jejich angažovanosti mezi nimi i diferencovat. Pokud bychom se podle kritérií pokusili sestavit jakousi škálu, pak by Tribuna – až do pádu mocenského monopolu KSČ – náležela spíše ke spektru dogmatičtějších obhájců tvrdého kurzu.“*²⁴ Na podzim roku 1989 byl pokus o sebekritiku, ale i přesto poslední číslo periodika vyšlo v listopadu 1989.

Hudební scénu výrazně ovlivnil článek Nová vlna se starým obsahem, který vyšel 23. března 1983 v časopise Tribuna. Oficiálního autora neznáme, ale je pravděpodobné, že na vzniku textu se podílelo více autorů a text se schoval za fiktivního novináře Jana Krýzla. Článek upozorňuje na hudební vlnu, které se neříkalo přímo punk, ale právě nová vlna. Zdůrazňuje nevhodné vystupování, oblékání, obdivování západní kultury a především texty písní, které se neshodují s ideologií komunistické strany. Na základě tohoto článku vzniklo několik oficiálních zákazů v podobě znemožněné činnosti, kapely dostaly zákaz činnosti a jiné se domlouvaly s pořadateli na tajném koncertování. *„Nová vlna nebyla pouze zakázaná; ve skutečnosti šlo o pokus zlikvidovat moderní český rock. Nastala paradoxní situace, že i těch několik málo oficiálních rockových skupin*

²⁴ ŽELEZNÝ, Jakub. *Sborník Národního musea v Praze. Řada C, Literární historie: Vznik týdeníku Tribuna jako první legální tiskové platformy antireformních sil v roce 1969.* 57. Praha: Národní muzeum, 2012. ISSN 2570-6861., s. 56

s profesionálním statutem začalo být nežádoucí.“²⁵ Týden po vydání článku v Tribuně reagovala Zdena Bakešová v Rudém právu svým článkem, kterým schvalovala názor Tribuny. Na článek reagovali nejen hudebníci, publicisté, ale také Charta 77. „*O nebezpečí panujícím v této oblasti svědčilo podle Státní bezpečnosti úsilí Charty 77, snažící se toto hnutí podchytit a organizačně ukotvit, což měl ostatně potvrdit Havlův text O situaci kolem nové vlny zveřejněný v Informacích o Chartě 77.*“²⁶ Podle rukopisu je pravděpodobné, že autorem textu je Václav Havel a text byl podepsán tehdejšími mluvčími Janem Kozlíkem, Marií Rút Křížkovou a Annou Marvanovou.

Článek Nová vlna se starým obsahem nebyl prvním, který narážel na nastupující novou hudební vlnu. „*Vy východočeské Pochodni se 20. ledna 1983 objevila noticka Pražský výběr nakyslé chuti, v němž autor pod značkou -kodsoudil hradecký koncert jako přehlídkou nevkusu a umělecky „silně“ problematickou záležitostí. Následně se 16. února 1983 v Tribuně objevila „úvaha“ údajné čtenářky Judity Grossmannové Hudba je umění! Znovu byl napaden Pražský výběr, jehož koketování s punkem prý překračuje cíle socialistické kultury.*“²⁷ Oba články hodnotily nevhodné oblečení a vystupování, které nesprávně působí na mladou generaci. Těmto článkům předcházela Úkoly české alternativní hudby, který vyšel v listopadu 1979 a rozdával se na pražských jazzových dnech. Text obsahuje celkem 21 bodů, ve kterých autor Josef Vlček popisuje pravidla, kterými se mají kapely řídit. Autor zdůrazňuje, že jediným závazným pravidlem je tvůrčí volnost. Sám autor zdůraznil, že teze nejsou míněny jako manifest nového obrození, naopak jde o pokus shromáždit představy o cílech a možnostech mladých kapel.

Hudebníci na článek reagovali po Rockfestu v roce 1987. *Více než stovka hudebníků napříč žánry se rozhodla ke konkrétní akci, oficiálnímu protestu.*“²⁸ Petr Kadlec „Mauglí“ a Pavel Barša sepsali Dopis 131 rockových hudebníků. Cílem bylo sjednocení undergroundu a alternativní scény vůči společnosti a moci.

---

²⁵ KUDRNA, Ladislav a František STÁREK. *Kapela: pozadí operace, která stvořila Chartu 77.* Praha: Academia, 2017. Historie. ISBN 978-80-200-2757-3., s. 269

²⁶ Viz., s. 228

²⁷ Viz., s. 224

²⁸ KUDRNA, Ladislav a František STÁREK. *Kapela: pozadí operace, která stvořila Chartu 77.* Praha: Academia, 2017. Historie. ISBN 978-80-200-2757-3., s. 271

5.2. Časopis Melodie

Časopis Melodie vycházel v Československu, následně v Česku, od roku 1963 do roku 2000. Vycházel jednou měsíčně a čtenářům přibližoval hudební situaci v zahraničí a tuzemsku, věnoval se populární hudbě a jazzu. Patřilo k jednomu z mála periodikům, které informovalo o hudební scéně v západním světě a i během tzv. normalizace přinášelo čtenářům objektivní příspěvky. Díky tomu bylo stále pod dohledem Ministerstva kultury a dalších institucí tehdejší doby.

Prvním šéfredaktorem byl Lubomír Dorůžka. V letech 1969 až 1970 byla založena příloha Aktuality, které vycházely každých čtrnáct dní. Lubomír Dorůžka jmenoval šéfredaktorem této přílohy Čestmíra Klosa a z politických důvodů bylo vydávání Aktualit několikrát přerušeno.

Melodie prošla velkou změnou v roce 1983. Velkým problémem byla redakce, ve které ani jeden z jejich redaktorů nebyl členem komunistické strany a z šéfredaktorské pozice musel odejít Stanislav Tiztl, který je vnímán za zakladatele moderní hudební žurnalistiky a publicistiky v populární hudbě na našem území. O rok později se do vedení časopisu postavil Miroslav Kratochvíl a změna byla znát hned od prvního vydaného čísla. Redaktoři byli buď vyhozeni, nebo někteří odešli dobrovolně.

5.3. Prozaická skutečnost

Autorem této sbírky esejů, která vyšla v roce 1982, je Jan Lukeš. Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Tato publikace popisuje literární sedmdesátá léta a končí v roce 1979. Jako jeden z mála autorů recenzních publikací věnoval pozornost tvorbě písňových textů a také upozorňuje na mladou generaci, která se věnuje literárním dílům. Je si vědom toho, že právě mladá generace má ve svých rukou literární vývoj do dalších let. Starším autorům se věnuje pouze v případě, že vnímá spojení, ve smyslu vlivu, mezi nimi a mladou generací. Kniha se neskládá z rozborů pouze prózy, ale také poezie, ve které sleduje užší vztahy spojené s hudbou. Po vydání publikace vyšlo několik recenzí, které komentovali Lukešovo dílo. Kritiky byly pro svůj zájem o písničkáře v Melodii hodnoceny kladně. Objevily se i negativní reakce, které vyšly například v Nových knihách, v rozhlase či brněnské Rovnosti.

V případě motivu hudby a literárního díla přibližuje Jan Lukeš díla Václava Hraběte. „Zastavme se tedy ještě u nejvýznamnější z nich, u motivu

hudby. Řekněme ale rovnou, že v Hrabětově případě jde spíše o vztah k hudbě, neboť hudba je u něho předmětem poezie, ale od sedmdesátých let je také jeho poezie předmětem hudby. Myslím, že nemůže být lepší důkaz toho, jak životně ovlivnil v šedesátých letech Hrabětovu poezii jazz, nad fakt, že ona sama o deset let později inspirovala hudebníky jazz-rockové skupiny ETC.. k tvorbě, jejíž koncertní ohlas je nepopíratelný a již jsou samotné hrabětovské texty obohacovány o nové kvality.²⁹ Jan Lukeš popisuje i další literární autory, kterými se některé hudební kapely inspirovaly při tvorbě textu, nebo přímo jejich literární díla využili pro své hudební skladby.

Nechybí ani zmínky o zahraničních hudebních autorech, kteří mladou generaci jistě zasáhli a ovlivnili. K vlivu moderní hudby se vyjadřuje Jan Lukeš v jedné ze svých kapitol: „Nejsem přesvědčen o celogeneračním vlivu moderní hudby na mládež ani dříve, ani nyní. Jednak – a hlavně – proto, že hudba je vskutku jenom jedna z mnoha komponent, které mají vliv na utváření generace a mezi nimiž jsou zajisté mnohem důležitější a dlouhodoběji působící.“³⁰

Na publikaci reagovali další autoři. Jedním z nich byl Pavel Janoušek, český literární a divadelní vědec. Věnuje se také literární kritice a jeho článek s názvem Spor o Lukeše vyšel ve sborníku referátů Normy normalizace, který byl publikovaný v roce 1996. Ve svém příspěvku se věnuje literatuře samotné, jejímu vývoji, postupnému uvolňování literatury a také novým autorům. Zmiňuje, v čem vidí sílu Lukešovy Prozaické skutečnosti: „Zároveň jsem si však připomněl, že hlavní síla Lukešovy knihy pro nás tehdy nespočívala ani tak v konkrétních textových analýzách a pozitivních východiscích, jako spíše v patosu, s nímž autor uprostřed společnosti prefabrikovaných obecných pravd odmítl oficiální pohled na literaturu a společnost a prezentoval vlastní, osobitý pohled.“³¹ Janoušek na konci svého příspěvku upozorňuje na to, že Lukeš svou Prozaickou skutečností postavil literární generaci před rozhodnutí, zda budou usilovat o normální literaturu či budou zástupci literární normalizace.

---

²⁹ LUKEŠ, Jan. *Prozaická skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1982. 307 s. Omega; sv. 34., s. 172

³⁰ LUKEŠ, Jan. *Prozaická skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1982. 307 s. Omega; sv. 34., s. 199-200

³¹ WIENDL, Jan, ed. *Normy normalizace: sborník referátů z literárněvědné konference 38. Bezručovy Opavy, 11.-13.9.1995*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, 1996. 142 s. ISBN 80-85879-46-8., s.82

6. Analýza rozhovorů

V této kapitole budou vyhodnoceny rozhovory s respondenty pomocí obsahové analýzy. Ze všech podkladů vyplynulo pět hlavních témat, kterými jsou: zázemí a rodina, reakce na článek Nová vlna se starým obsahem, dopad na rodinu a vztahy s přáteli, následky v osobním životě a postoje po revoluci v Československu v roce 1989. Všechny rozhovory byly posléze zaslány respondentům, kteří text autorizovali. Po konzultaci s vedoucí této práce, doc. PhDr. Jiřinou Šmejkalovou, CSc., se rozhovory neanonymizovaly, a to z toho důvodu, že jde o veřejně činné osoby a každý výpověď je v tomto případě unikátní. Respondenti byli o tom, že bude uvedena jejich identita, informováni, a všichni autorizovali přepisy záznamu rozhovoru včetně svých jmen v textu. Každý z dotazovaných respondentů má rozdílné osobní i mediální zkušenosti.

Pro získání dat byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, který je sestavený z devíti otázek a během rozhovorů vznikaly další doplňující otázky. Základní otázky se respondentů ptají na životní situaci během normalizačních let, reflektují hudební scénu v Československu a její ovlivnění článkem v časopise Tribuna v roce 1983, postoj fanoušků kapely, reakce rodiny a nejbližších přátel, vzory z tuzemska i zahraničí a také změnu postojů po listopadové revoluci v roce 1989. Prostor byl také pro další sdělení, které nebylo řečeno v rámci sestaveného rozhovoru.

Rozhovory se konaly v období od května do listopadu v roce 2018. Komunikace s respondenty probíhala přes emaily, telefony a také sociální sítě. S některými byla komunikace komplikovanější, někteří nebydlí v Praze a několik z nich má velké pracovní vytížení. Sjednávání schůzek tak probíhalo na více termínů. Jeden z respondentů zrušil naplánované setkání půl hodiny před danou hodinou, a to proto, že musel odjet na koncert dřív, než byl s kapelou předem domluvený.

Vzhledem k tomu, že více z respondentů bydlí mimo hlavní město, proběhly rozhovory v jejich bydlišti. Jejich postoj při konečném setkání byl velmi kladný a respektovali účel této práce. Na otázky odpovídali otevřeně a několik z nich dávalo podněty k dalším tématům. Rozhovory probíhaly na veřejných místech, ale také na soukromých místech, a to konkrétně u respondentů v rodinném prostředí. Setkání byla nahrávána na mobilní zařízení a následně byly rozhovory přepisovány.

Všechny přepsané rozhovory byly zaslány zpět dotazovaným k autorizaci. Každý z nich měl prostor pro úpravy a většina respondentů své výpovědi doplnila. Proces autorizace probíhal několik dní, u některých respondentů i více týdnů. U jednoho z respondentů byl i problém s technikou a s posláním upraveného rozhovoru mu musel pomáhat člen z kapely.

6.1. Respondenti

Pro rozhovory bylo vybráno šest respondentů z české hudební scény, kteří se v normalizačních letech pohybovali na této scéně a výrazně se dotýkala nejen jich, ale také jejich rodin a přátel. Pohybovali se na hudební scéně, ta prošla velkou represí, kterou zapříčinila také tištěná média, jež svými příspěvky ovlivnily vnímání společnosti vůči hudbě.

Byli sledováni Státní bezpečností a jejich nesouhlas s režimem se odrážel na nemožnosti studovat vysoké školy, perzekucemi, a také docházelo k zákazům koncertování. Dva respondenti se pohybovali mimo hlavní město, a tak rozhovory mohou přinést porovnání fungování a dopadu na hudební scénu v Praze, Hradci Králové a Brně.

Mezi respondenty byl vybrán Josef Janíček, který práci obohatil o své poznatky a je jedinečným výzkumným vzorkem. A to především z toho důvodu, že má jedinečnou pozici – na hudební scéně se pohyboval od začátku tzv. normalizace.

Josef Janíček se narodil v roce 1947 v Praze. Během minulého režimu pracoval jako zámečnický. Jednou byl zavřený ve vazbě, nakonec nebyl odsouzen. Od roku 1973 je členem hudební skupiny The Plastic People of the Universe. Nyní je také členem uskupení Goblin, ve kterém hraje na kytaru, banjo, zpívá a kapela hraje ryze irskou hudbu.

Zdeněk „Krkavec“ Růžička se narodil 23. května 1966 v Praze. Po absolvování základní školy nastoupil v roce 1981 na střední odborné učiliště, obor truhlář. Již v této době dával svým zevnějškem najevo, který hudební styl poslouchá. Jeho první kapela Megawatt byla založená v roce 1984. O rok později vznikla kapela SPS, ve které působí do dnešní doby.

Štěpán „Makeba“ Málek se narodil 24. 11. 1966 v Chlumci nad Cidlinou. Vystudoval Střední průmyslovou školu kamenickou, obor kamenosochař. Začal studovat Pedagogickou fakultu v Hradci Králové, ale vzhledem k tomu, že založil svou první kapelu, byl z vysoké školy vyhozen. Po revoluci bojoval s nařčením, že byl na seznamu agentů StB a vydal i své oficiální prohlášení, ve kterém toto nařčení popírá. Do dnešní doby aktivně hraje s kapelou N.V.Ú.

Petr „Poly“ Pálenský se narodil roku 1968 a žije v Brně. Vystudoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, filologický obor angličtina-maďarština. Po ukončení školy se věnoval překladatelství knižních a filmových titulů. V roce 1987 spoluzaložil kapelu Insania, která se v roce 1988 dostala na seznam zakázaných kapel a jejich hudební produkce pokračovala pod přejmenovanou kapelou na Skimmed. Kvůli kapele mu bylo vyhrožováno vyhozením z vysoké školy.

Martin „Rusák“ Kadnár se narodil roku 1968, momentálně žije v Praze a letní dny tráví kousek za Prahou. Studoval na Filozofické fakultě v Praze, ze které odešel. Na střední škole založil svou první kapelu, se kterou příliš nevystupovali před veřejností. Později založil kapelu Zputnik, se kterou hraje do dnešní doby.

Bořivoj „Bořek“ Řehoř se narodil v roce 1967 v Českém Krumlově. Studoval průmyslovou školu v Příbrami. Po návratu z vojny se připojil ke kapele E!E, se kterou hraje do dnešní doby. V roce 1996 hráli jako předkapela slavné punkové anglické kapele Sex Pistols.

6.2. Vyhodnocení rozhovorů

Tato podkapitola je rozdělena do pěti částí, ve kterých budou rozhovory představeny pomocí komparací. Analýzy jsou doplněné o citace respondentů.

6.2.1. První hlavní téma: zázemí a rodina

Na začátku rozhovoru jsem vždy začínala otázkou, která respondentům umožnila přiblížit jejich životní situaci na začátku 80. let. Většina respondentů uvedla, že v 80. letech studovala a politický režim jim studium velmi komplikoval. Někteří nestudovali, a to z toho důvodu, že byli vyhozeni nebo jim bylo doporučeno ze školy odejít. *„V 80. letech jsem studoval střední školu,*

později jsem studoval na Filozofické fakultě v Praze, ale to jsem zjistil, že je mi to k ničemu. Navíc tátovi řekli, že mě nenechají projít, a tak mě uklidil na Slovensko. Měl jsem propíchané uši, dlouhé vlasy a to se neslučovalo s názory Filozofické fakulty.“(Kadnár) Respondenti zakládali své první hudební kapely již v době studia, a i to bývalo jedním z hlavních důvodů vyhození ze škol. „*V roce 1984 jsem si dal přihlášku na Pedagogickou fakultu v Hradci Králové, kde jsem studoval a nedostudoval, což bylo samozřejmě do určité míry ovoce té kapely. Proděkanem mi bylo řečeno, že nejsem vhodný typ budoucího socialistického pedagoga. Poté jsem skončil v dělnických profesích. Rovnou mi řekli, ať se nepokouším o studium na jiné škole.*“ (Málek) Právě tento dotazovaný také uvedl, že mu byla nabídnuta k podepsání spolupráce se Státní bezpečností, která by mu umožnila ve studiu pokračovat.

Rozdílné byly rodiny, ve kterých vybraní respondenti vyrůstali. Otec jednoho z dotazovaných pracoval jako diplomat, který mohl cestovat do zahraničí. „*Měl jsem výhodu, že můj táta jezdil do Rakouska, já tak mohl srovnávat a měl jsem přístup k západním věcem.*“ (Kadnár) Jeden mi sdělil, že vyrůstal v rodině, která nebyla tolik uvědomělá, nadávala na Rusy, ale samotnou politiku neřešili. Až při demonstracích v roce 1989 pochopil, v jak špatné době žije. Rodiče dalšího z dotazovaných byli učitelé na zvláštní škole v Novém Bydžově, otec byl ředitelem. S pochopením se nesetkal ani jeden z respondentů. „*Rodiče nebyli nadšení a mysleli si, že z toho vyrostu. Manželka byla se mnou od začátku, takže všechno vnímala a tuhle muziku taky poslouchala.*“ (Růžička) Pouze dva uvedli, že na začátku 80. let měli své první dítě.

Na počátku 80. let čtyři z dotazovaných aktivně hráli v hudebních kapelách. V roce 1969 se jeden z respondentů připojil ke kapele The Plastic People of the Universe. „*Kapela The Plastic People of the Universe začala hrát v roce 1968 a já v té době hrál s kapelou The Primitives Group, ale ta se v roce 1969 rozpadla, když nastoupil Husák. Úzce jsem spolupracoval s Martinem Jirousem, který Plastiky znal a přesvědčil je, abych s nimi hrál.*“ (Janiček) Tři sdělili, že své první kapely zakládali na středních i vysokých školách. U dvou respondentů došlo k tomu, že se kapela brzy rozpadla a hudební uskupení, které je aktivní do dnešní doby, založili až později. „*Na střední průmyslové škole kamenické v Hořicích jsme založili se spolužákama první punkovou kapelu Ježkovy zraky. Po střední škole jsme v Novém Bydžově založili kapelu Kmitací*

adaptér, která předcházela kapele N.V.Ú.“ (Málek) U druhého případu, kdy se první kapela rozpadla, popisuje dotazovaný účast na přehrávkách, bez kterých kapely nemohly vystupovat na veřejnosti. „V roce 1985 jsem založil první kapelu Megawatt, takže jsme tenkrát hrávali, ale ono to moc nešlo. Museli jsme mít přehrávky, nemohli jsme vystupovat tak, jak dneska. Kapelu SPS, se kterou hraju dodnes, jsem založil v roce 1988.“ (Růžička) U posledního dotazovaného respondenta je založená kapela dosud aktivní na hudební scéně. Unikátní je fakt, že po založení fanoušci založili fanklub, který byl aktivní a kapele pomáhal v šíření fanzinu a demo kazet. „Naši kapelu Insania jsme založili v prvním ročníku na vysoké škole v roce 1988 a hned v tom prvním ročníku jsme začínali mít problémy. Měli jsme asi pět koncertů, hlavně v klubu Křenová v Brně a začali jsme mít tzv. fanklub, který měl zhruba 150 nebo 200 členů. Natočili jsme také demo, které se posílalo na kazetách.“ (Pálenský)

Jeden z respondentů mne navedl na skutečnost, kterou jsem v původním zadání projektu nezmínil, a to, že někteří mohli uvažovat o emigraci. „V té době hodně lidí emigrovalo, odjíždělo ven. My jsme také běhali po rakouských ambasádách a v té době už to nebylo tak jednoduché. Psali jsme si zvací dopisy a já jsem dostal příslib. Príslib, tedy peníze od banky, bez kterých nebylo možné vycestovat, byl 127 šilinků, v té době to pro mě bylo docela dost peněz a ani nevím, co by se dalo za tyhle peníze koupit. Spíš jsem usoudil, že se mi tam nechce. Možná to souviselo i s mámou, rodinou a ani sám nevím, co všechno k tomu přispělo.“ (Janíček)

Většina výpovědí prokázala, že respondenti vyrůstali v rodinách, ve kterých se nesetkali s pochopením a podporou. Rodiče doufali ve změnu názorů a postojů svých dětí. Na hudební scéně se začali pohybovat v útlém věku, zakládali své kapely a chtěli hrát pro své kamarády a fanoušky.

6.2.2. Druhé hlavní téma: reakce na článek „Nová vlna se starým obsahem“

V další otázce jsme se s respondenty bavili o článku, který vyšel v časopise Tribuna v roce 1983 s názvem „Nová vlna se starým obsahem“. Výběr tohoto konkrétního článku se může zdát sugestivní, ale tento článek má vytvořené heslo na Wikipedii, což značí, že o tomto článku má veřejnost povědomí a dopad článku byl předpokládán. Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti na hudební scéně dopad pocítili a jestli došlo k jejímu ovlivnění. Respondenti se neshodli na jednotné odpovědi.

Tři dotazovaní uvedli, že negativní dopad článku na hudební scénu nepocítili. Jeden z nich uvedl, že článek samotný ani nezaznamenal. *Já jsem ten článek nečetl a ani o něm nevím, i když zřejmě jsem se s ním někde možná setkal. My jsme moc nesledovali, co se děje na oficiální scéně. Vždycky nám byli podezřelí umělci, kteří mohli vystupovat.*“ (Janíček) Zbylí dva respondenti článek zaznamenali, článek si schovali a ti, kteří článek nečetli v den vydání, ho zpětně sháněli. Důvodem pro nezaznamenání článku mohl být i ten, že některé kapely v té době nehráli veřejně a tak se jich konkrétně netýkal zákaz hraní. Navíc jedna z odpovědí upozorňuje na fakt, že hudební scéna byla stále stejná a nedošlo k žádné změně. *„Podle mě jsem vůbec žádný dopad nepocítil. Já jsem věděl, že článek vyšel, ale jsem hodně svůj a tyhle věci šly mimo mě. Zpětně si myslím, že ani ostatní kapely, které v té době vystupovali, dopad článku nepocítily. Hudební scéna byla stále stejná. Pamatuji si, že jsme článek později sháněli, abychom si ho přečetli, co v něm vůbec bylo a většina z nás si ho schovala.*“ (Řehoř)

Změnil se také negativně postoj vnímání společnosti vůči tzv. nové vlně. Mimo hlavní město mohl být tento dopad o to citelnější – tuto zkušenost má jeden z dotazovaných, který pochází z Nového Bydžova. *„Byl jsem v podstatě první punkáč tady na malém městě, a i když jsem se vždycky choval k lidem tak, jak jsem chtěl, aby se oni chovali ke mně, tak jsem si tady záhy vysloužil nálepku žrouta miminek, fašisty a narkomana.*“ (Málek) Pouze jeden mi sdělil, že společnost nemohla vědět podrobnější informace o této části hudební scény. *„Myslím si, že 99% populace po přečtení článku neměla tušení, o čem se mluví. Vědět to mohla tak možná Praha a její okolí, kde tohle téma bylo aktuální (v určitých kruzích).*“ (Řehoř) Jeden z respondentů poznamenal, že se naopak hnutí rozšířilo do společnosti. Ale samotný dopad článku na úrovni hudební scény nezaznamenal a patří k těm, kteří si článek doma schovali. *„Článek si pamatuju, obsah už úplně ne, ale mám ho doma schovaný. Neřekl bych, že článek výrazně změnil hudební scénu, ale tenkrát se to víc rozšířilo mezi lidi. Najednou sem začal z ciziny víc přicházet punk. Objevili se nové skupiny, kterým se říkalo právě nová vlna, ne přímo punk.*“ (Růžička)

Další tři z dotazovaných dopad článku na hudební scénu výrazně pocítily. Pozoruhodné je, že každý z nich zaznamenal změnu v rozdílném poznatku, jak článek hudební scénu ovlivnil. První z nich přiblížil změnu při tzv. přehrávkách, kterých se hudebníci museli účastnit, pokud chtěli veřejně vystupovat. Negativní

dopad pociťoval především v administrativních úkonech, které při přehrávkách bývaly před vydáním článku často formalitou. *„Článek si pamatuju a negativní dopad jsem určitě pocítil. Hůř se dělaly koncerty, získat souhlas bylo těžší. Dopad to mělo i na přehrávkové komise. Pokud jsme chtěli profesionálně hrát, tak jsme museli prokázat, že na to máš kvalifikaci. Před tímto článkem byly tyto přehrávky formalita, ale článek tento postoj změnil.“* (Kadnár)

Druhý respondent mi sdělil, že článek změnil postoje samotných zástupců na hudební scéně. K vygradování normalizačního tlaku jednoznačně napomohl tento článek, a to bylo poznat také z proměny celé scény. Dotazovaný sám upozorňuje na to, že by návrat této doby nikdy nechtěl. *„V souvislosti s tímto strašným paskvilem, za kterým stojí Krýzl a Bakešová, vnímám beznaděj, a proto je i tohle jeden z důvodů, proč nikdy nebudu brečet po starých časech. Určitá forma rezignace, hodně lidí emigrovalo, další začali hodně pít, fetovat a ta beznaděj. Kolem roku 1981, 1982 kulminovala nová vlna v hudbě a tento článek to dost brutálně začal, smíchali páte přes deváté. Bylo to v té době špatný.“* (Málek) Jak bylo v této odpovědi řečeno, několik lidí se rozhodlo k emigraci, které nejspíš nepomohl nejen článek samotný, ale také státní akce Asanace. Cílem této státní akce bylo donutit nepohodlné lidi, především signatáře Charty 77, k emigraci z Československa. Tento fakt vnímal i další z respondentů. *„Pro mě byl rok 1983 vyvrcholením normalizačního tlaku. Byly velké represe vůči mým kamarádům a byla velká vlna emigrace po roce 1980. Hodně lidí přímo z undergroundu emigrovala.“* (Janiček)

Poslední respondent sdělil, že články, které popisovaly situaci na hudební scéně, zaznamenal. Jako jediný upozorňuje na odvysílané reportáže v televizi, které československé společnosti ukazovali odstrašující mládež, která se bavila na koncertech. Vzpomíná také na pořad Aktuality, ve kterých byly odvysílané odstrašující reportáže, jaká byla mládež v té době. *„Všechny ty články jsem nečetl, já tohle znám jen podle názvu a rozhodně bych z toho nedokázal nic odcitovat. Já si pamatuju, jak v 80. letech začala média reagovat na nový, tvrdý kapely. Toho začalo později přibývat, bylo to v novinách jako odstrašující případy včetně názorů starších kulturních pracovníků, že je to pouze tupá hudba, která je i škodlivá zdraví.“* (Pálenský)

Jeden z respondentů přirovnal vydávání těchto článků k dnešní době, kdy na internetu vychází velké množství zpráv, které si většinou přečteme, ale

většinou na ně hned zapomeneme a nevěnujeme jim žádnou pozornost. „*Pár lidí si to určitě přečetlo, ale myslím si, že článek zapadl v množství dalších příspěvků v novinách. Později vyšel ještě jeden, ten byl obsahově o něco větší, ale přirovnal bych to k dnešní době. Dnes na internetu přečteme spoustu informací, a pokud to není zásadní zpráva, tak zapadne do velkého množství vydaných článků. Stejně tak si myslím, že zapadl tento článek v roce 1983.*“ (Řehoř)

Polovina výpovědí prokázala, že dopad článku na hudební scénu zaznamenali a druhá polovina nikoliv. Ovlivnění scény bylo podle respondentů v několika směrech, respondenti se neshodují na stejném dopadu. Jen v jednom případě dva respondenti popsali stejný poznatek, a to častou emigraci na počátku 80. let a také po vydání článku v časopise Tribuna.

6.2.3. Třetí hlavní téma: dopad na rodinu a vztahy s přáteli

V této podkapitole se zaměřím na téma dopadu na rodinu a také přátele, které měli ve svém okolí. V otázce jsem se ptala přímo na konkrétní dopady v rodině a další otázka přibližovala situaci s přáteli. Mohlo docházet ke ztrátě přátel ze strachu z režimu, případných výsledků nebo naopak nejbližší okolí pocíťovalo obdiv. Někteří respondenti popsali i reálné vzpomínky, které se pojily jak s rodinou, tak právě s přáteli.

U otázky týkající se rodiny se respondenti neshodli na jednoznačném dopadu, který by se týkal všech rodin, ve kterých vybraní respondenti vyrůstali. Tři z nich si vzpomnělo na konkrétní, reálné situace. První přibližuje ranní návštěvy Státní bezpečnosti u nich doma. „*Určitě to dopad mělo. Chodili k nám domů ve čtyři ráno, zvonili a táta mě musel budit, ať si to jdu vyřešit. Bylo to na denním pořádku, volali a chodili i do práce.*“ (Růžička) Neobvyklý nebyl ani tlak na rodiče ze strany Státní bezpečnosti, aby jejich dítě podepsalo spolupráci. Není výjimkou, že v odpovědi je také informace o pravidelných výsledcích. Tento dotazující doplňuje svou výpověď o vzpomínky své matky, která mu po revoluci sdělila, že pokud by nepřišel rok 1989, nejspíš by museli odejít ze svého zaměstnání, kterému se věnovali celý život. „*Tak jednou za měsíc za mnou přijeli příslušníci StB, tehdy ještě do školy nebo později do práce, a odvezli mě na výslech, který většinou trval tak hodinu, někdy dvě. StB tlačila i na mé rodiče, abych podepsal spolupráci. Po revoluci mi mamka řekla, že kdyby nebyl samet, tak by tak do roka šli od svého zaměstnání.*“ (Málek) Rodiče často neměli pochopení pro vizáž svých dětí a na to také respondenti ve svých odpovědích

nezapomínají. Jedni z rodičů se dokonce nabízeli, že zakoupí nemovitost, ve které jejich syn pořádal akce pro své kamarády. „*Dopad to mělo veliký, hlavně na moje rodiče. Táta se to všechno snažil vždy zachraňovat, máma byla ta, která nesouhlasila s tím, jak vypadám. Ale na druhou stranu vždycky podržela. Měl jsem na benešovsku barák (hradlo), kde jsme se všichni scházeli a já ho chtěl tenkrát koupit. Komunisté to samozřejmě zamítli, máma se tenkrát nabídla, že barák koupí na sebe, ale strana pochopila, jak by to bylo. Ironicky je ten barák do dnešní doby neobydlený.*“ (Řehoř)

Jeden respondent mi sdělil, že mu od výrazného dopadu na rodinu pomohl fakt, že se svou kapelou šli do ústraní a nehráli nikde veřejně. Státní bezpečnost necítila z jejich strany provokaci, a tak se rodiny netýkaly perzekuce. Také popisuje, že se později začala doba uvolňovat a lidé už se tolik nebáli. Je si vědom toho, že pokud by se tato situace stala o pár let dřív, tak by jeho činnost lehký průběh neměla. Nezapomíná ani na fakt, že atmosféra nebyla tak vážná i proto, že bydlel v Brně. „*Byl jsem mladý, rodinu jsem ještě neměl, měl jsem jenom rodiče. Žádné perzekuce nebo jiné dopady to na nás nemělo. Mohlo to být i tím, si myslím, že Brno bylo o trochu uvolněnější, oproti Praze.*“ (Pálenský) Samotných rodičů se aktivita dětí mohla dotýkat v zaměstnání, kde mohl být ze strany zaměstnavatele tlak. „*Můj táta by diplomat a je dost možné, že problémy měl. Říkal, že mu dělám ostudu. U lidí, kteří byli na vyšších místech, tak tam určitě tlak byl a na kariéře se to odráželo. Mámu nechali, ta asi žádné problémy neměla.*“ (Kadnár)

Poslední respondent měl obavy o svou rodinu a právě tato reflexe napomohla k tomu, že nebyl aktivní při podpisu Charty 77 a také se později neangažoval v politice. „*Z tohohle jsem měl strach. Teta mi vysvětlovala, že bych se měl nechat ostříhat a že mámu tímhle ničím. Hrál jsem v kapele, měl jsem výslechy, ale já se pak nehrnul do podpisu Charty 77. Možná jsem podvědomě chtěl chránit mámu. Ona žila ve stresu a já se pak ani neangažoval v politice.*“ (Janiček)

V otázce přátel a jejich případného přerušení kontaktu ze strachu z výslechů či dalších problémů, se všichni respondenti shodli na stejné odpovědi. K žádnému přerušení kontaktu s přáteli nedošlo, protože se všichni vyskytovali ve společnosti, která měla stejné názory a postoje. Naopak na hudebních a jiných akcích docházelo k seznamování mezi sebou a kontakty se prohlubovaly. „*Nedá*

se říct, že by se se mnou někdo přestal stýkat, naopak. Já jsem v té době hodně lidí poznával. Na akcích, kam jsme jezdili jako diváci nebo jako hrající kapela, jsem poznal spoustu lidí a kontaktů, které mám do dnešní doby.“ (Málek) V další výpovědi se dotazovaný shoduje s předešlou odpovědí a situaci vnímá tak, že spoustu svých přátel k hudbě a punkové scéně nalákal. Také zmiňuje, že bylo jedno, ve které skupině se člověk nacházel, nepřítel byl jen jeden a ten byl společný. *„Nikdo se se mnou stýkat nepřestal, spíš naopak. Všechny kamarády jsem k punku přilákal, ostříhali se a začali chodit na koncerty se mnou. Obklopoval jsem se lidmi, kteří měli stejné postoje. Stýkal jsem se i s lidmi z Charty 77, chodili jsme do hospod a v roce 1988 na naše koncerty chodil i Václav Havel. Bylo jedno, do jaké skupiny lidí patříte, nepřítel byl jeden společný.“ (Růžička)*

Jeden si vzpomněl na konkrétní situaci, kdy se objevil na jedné hudební zábavě a svým zevnějškem přilákal pozornost ostatních. Vzpomíná na zastání od neznámého kluka, se kterým se posléze stali kamarády a jsou v kontaktu do dnešní doby. Společnost se na něj v té době dívala s jistým opovržením a to, že měl již dceru, přineslo další pro něj zábavné situace. *„Naopak jsem byl v té době na Benešovsku a šel jsem tam na hudební zábavu oblečený tak, jak jsem chodil. Všichni se dívali a nadávali mi, co tam dělám. Tenkrát se mě zastal jeden, odtáhl mě do kuchyně, abych nedostal vod dalších hašišáků, a také jsme kamarádi do dnešní doby. Ale nevybavuji si nikoho, kdo by mi řekl, že se se mnou nebude bavit, protože poslouchám tuhle muziku a jsem podle toho také oblečený. Spousta lidí nechápalo i to, že mám vůbec dítě.“ (Řehoř)*

Ve výpovědi staršího respondenta zaznělo i konkrétní místo v Praze, kde se svými přáteli scházeli. *„Já se pohyboval ve společenství lidí, které chodilo do Ječné k Němcům. Kdokoliv k nim přijel, tak tam mohl přespat. Nemyslím si, že by se se mnou někdo přestal bavit. Je možné, že se někdo zalekl a zmizel. Hodně se to střídalo, jeden odešel, další přišel.“ (Janíček)*

Ve svých výpovědích se dotazovaní neshodují na stejném dopadu na jejich rodiny. Někteří rodiče pocítili aktivity svých dětí v jejich zaměstnáních. Občas za nimi chodila Státní bezpečnost a přes rodiče se snažili ukončit jejich vzdor proti politickému režimu, případně je donutit k podepsání spolupráce. Po setkání s respondenty jsem měla pocit, že o svých rodinách vždy přemýšleli a snažili se, aby dopad na ně byl minimální. Všichni se shodli na tom, že přerušení přátelství

ani jeden z nich nepocítil. Nezaznamenali nikoho, kdo by se s nimi přestal stýkat ze strachu, naopak k nim ostatní vzhlíželi a přidávali se k navštěvování hudebních akcí. Respondenti se také shodují na faktu, že jejich přátelství vydrželo do dnešní doby.

6.2.4. Čtvrté hlavní téma: následky v osobním životě a perzekuce

Tato část rozhovoru respondentům dala prostor k vyjádření k osobním perzekucím, které se týkaly podle výpovědí všech dotazovaných. Vzhledem k jejich hudebním aktivitám a životním postojům nebyly neobvyklé kontroly na ulicích, výslechy a jeden z respondentů byl dokonce osočen, že spolupracoval se Státní bezpečností. Několik z nich vzpomíná na reálné situace z policejních stanic. Neobvyklé nebývalo, pokud byl ve skupině nasazený jedinec, kterého nasadila Státní bezpečnost, a jeho cílem bylo zjistit osobní informace z dané skupiny, které mohla Státní bezpečnost později použít při výsleších.

Jeden z respondentů výslechy přirovnal k trestu ve škole, kdy zlobiví žáci zůstávají ve svých lavicích i po vyučování. „*Vyslýchaný jsem byl každou chvíli. Ale nešlo o samotný výslech, netahali ze mě žádná data. Posadili mě na chodbu, kde jsem čekal čtyři hodiny a nikam jsem nemohl. Přirovnal bych to k tomu, když učitelé nechají sedět studenta po škole.*“ (Kadnár) Jeden z dotazovaných vyslýchaný nebyl, ale ostatní členové kapely ano. Tento fakt si vysvětluje tím, že vyslýchaní byli právě jeho kamarádi z kapely a dotazovaný nebyl vnímán jako někdo, kdo by mohl přinést nové a zajímavé informace. Státní bezpečnost se později zajímala o anglické texty, které kapela Insania zpívala a i na tuto skutečnost ve své výpovědi nezapomíná. „*Já osobně jsem vyslýchaný nebyl, ale spoluhráči z kapely ano. Mě si nepozvali proto, že se mnou nechtěli ztrácet čas, měli dvě mouchy jednou ranou na těch právech. Potom už ty perzekuce žádné nebyly, protože jsme s tím přestali, pro nás to tak důležité nebylo. My jsme pak hráli neveřejně a naštěstí za rok už bylo hotovo.*“ (Pálenský)

Jeden z respondentů mě navedl na skutečnost, kterou jsem v původním zadání projektu nezhledala, a to že někteří mohli být po roce 1989 nařčeni ze spolupráce se Státní bezpečností. Právě tento respondent musel několikrát vysvětlovat, že žádným agentem nebyl. Ve své výpovědi objektivně popisuje, že mohl být dobrým vzorkem – vzhledem ke svým zájmům a společnosti, ve které se pohyboval. „*Objevil jsem se na seznamech agentů StB, dokonce dvakrát jako agent Štěpán. Hned po revoluci, když se otevřely a byly přístupné archivy*

v Pardubicích, tak jsem tam byl. Tam jsem k sobě nenašel vůbec nic. Ale je nutné říct i to, že jsem byl tzv. rozpracovaný. Byl jsem výtvarník, hrál jsem amatérské divadlo, pohyboval jsem se mezi muzikantama, byl jsem v Jazzové sekci a studoval jsem vysokou školu. Byl jsem pro ně nejspíš dobrý vzorek. Nikdy jsem nedonášel, nespolečnicoval.“ (Málek)

Z další výpovědi vyplývá, že respondenta opakované výsledky motivovali k dalším návštěvám koncertů a nikdy neuvažoval o tom, že by se z této společnosti stáhl do ústraní. Na policejní stanici mu většinou zničili veškeré oblečení, kterým ukazoval, jakou hudbu poslouchá. Po výsledcích si chodil kupovat nové oblečení a chtěl si svojí sbírku více rozšířit. Ve své výpovědi popisuje i konkrétní situaci, když byl zavřený na výsledku, byl přivázaný k topení a neobvyklý nebyl ani fyzický nátlak. *„Na výsledky jsem chodil, ale paradoxně mě vždycky nabíjely. Já vždycky vylezl ještě víc naštvaný a chtěl jsem o to víc vzdorovat. Bylo to samozřejmě hustý, několikrát jsme dostali, brečeli jsme. Tenkrát jsem byl na koncertě FPB v Teplicích, kde nás policajti odchytili. Pamatuji si do dneška policejní stanici, druhý den ráno nás pustili a já měl na sobě koženkové sako, placky a všechno mi rozervali. Byli jsme připoutaný k topení, mlátili nás a ráno jsme museli opustit město. Jak jsme jeli domů, tak jsem byl hned rozhodnutý, že si seženu další sako, další placky. Policajti si vždycky našli záminku, proč tenkrát někoho vzít na stanici, a to i přes to, že nás všechny znali.“ (Řehoř)*

Jediný respondent uvedl, že po jednom policejním zásahu byl na delší dobu zadržený. Velmi časté bylo čekání policejních příslušníků před objekty, kde se konaly zakázané koncerty. I tento dotazovaný situaci přibližuje konkrétními vzpomínkami. *„Na výsledky jsme chodili dost často, už i před rokem 1976. V roce 1975 měl svatbu Mejla a Jana v Kostelci u Křížků, kam přijeli tři autobusy policistů a když svatba skončila, tedy koncert, tak několik lidí odvezli na Ruzyň. V roce 1976 jsme si říkali, že už se o nás přestali zajímat. Na koncertě v Bojanovicích nebyl žádný zásah, ale pak nás asi 30 lidí zavřeli. Některé pustili brzy, já tam byl půl roku bez soudu a další čtyři lidi odsoudili. Zajímavé je, že jsem nikdy nedostal nabídku na spolupráci. Řídil jsem se známými pokyny – nic nevím, nebyl jsem, nepamatuju si.“ (Janíček)*

Poslední respondent vzpomíná na jednoho konkrétního policistu, který na něj dokonce čekal před barákem. Jel s ním hromadnou dopravou a následně jej policista zavedl na policejní stanici. Tato stanice byla v Michli a oddělení se

jmenovalo konkrétně Závadová mládež. V této odpovědi zmiňuje své rodiče, protože jim policisté často volali, aby si pro svého syna přijeli. I zde můžeme vidět dopad na rodinu, která vnímala synovi názory a postoje na tehdejší politický režim. Také tento dotazovaný dostal nabídku na spolupráci, v Bartolomějské ulici, kde mu nabízeli punkové oblečení, které nešlo běžně zakoupit. Vzpomíná na své vnitřní pocity po revoluci v roce 1989, kdy si nemohl dlouho zvyknout na fakt, že ho policisté nebrali k výslechům, ani nekontrolovali doklady a dokonce se na něj někteří usmívali. „*Měl jsem i jednoho, který na mě čekal před barákem, když jsem jel do práce. Jel semnou i autobusem, pak mě vytáhl ven a zavedl v Michli na stanici, kde bylo přímo oddělení Závadová mládež. Ráno mě tam přivedl a až večer mě pustil ven, dostal jsem od nich i omluvenku do práce. Pravidelně se mi stávalo, že mě během dne víckrát kontrolovali a vyptávali se, proč nejsem v práci. Po revoluci jsem si dlouho nemohl zvyknout, že mě policisté nekontrolují a ještě se na mě usmívají.*“ (Růžička)

Vzhledem k tomu, v jaké společnosti se respondenti pohybovali, nebylo neobvyklé, že se v této skupině pohybovali lidé, kteří byli tzv. nasazení, nebo někdo z této skupiny podepsal spolupráci se Státní bezpečností. Na podepsání spolupráce svých přátel vzpomíná jeden z respondentů. Velmi často ti, kteří nátlaku ze strany Státní bezpečnosti podlehli, všechno ihned řekli ve společnosti, ve které se pohybovali a tím se stali pro stát nepoužitelnými. „*Jsou i lidé, kteří pod tlakem podepsali spolupráci, hned nám to řekli a tím pádem se pro ně stali nepoužitelnými. O těch, kteří spolupracovali, víme, byl to nejspíš Jim Čert, který měl mít v harmonice mikrofon a všechno nahrávat. Pak taky Žluťák, který pracoval jako recepční v hotelu a půjčoval Magorovi pokoj. Žluťák měl v pokoji mikrofony a Státní bezpečnost si to nahrávala. Nevím, na co ho ke spolupráci donutili, většinou to bylo asi vydírání.*“ (Janiček)

Všichni respondenti se shodli na tom, že v jejich okolí byli nasazení lidé a také se shodují v tom, že bylo hodně těch, kteří spolupráci podepsali. Další respondent poznamenává, že se sám nediví, pokud někdo podlehl a podepsal. Velmi často Státní bezpečnost využívala toho, že měl dotyčný rodinu a oni využili nátlaku právě na rodinné členy. I on ve své odpovědi vzpomíná na reálnou situaci, kdy jim jeden kamarád rovnou řekl, že spolupráci podepsal a aby si před ním dávali pozor, co říkají. „*Hodně jsem jezdil do Hradce, kde ta punková a undergroundová scéna byla, ale určitě tam někoho zpracovaného mít museli. Já*

se na jednu stranu nedivím, že ty lidi vyměkli. Zvláště, když měl někdo rodinu a oni začali tlačit a vyhrožovat. Až později jsem si to začal postupně v hlavě rovnat. Ale je jasné, že tam někteří lidé nasazení byli. Stalo se mi, že kamarád z Hradce za námi přišel a rovnou řekl, ať si před ním dáваме pozor, že se začal bát a spolupráci podepsal.“ (Málek)

Jeden z dotazovaných vzpomíná na reálnou situaci, kdy si mysleli, že je někdo hlídá a fotí. Nebáli se, běželi k němu a zjistili, že je to jejich kamarád, který chtěl pouze pořídit fotografie místa, kde se v té době často pohybovali. Dodává, že bydlel u kamaráda, o kterém se říkalo, že spolupracuje se Státní bezpečností, ale respondent tyto věci nikdy neřešil a jsou kamarádi do dnešní doby. *„Mohlo tam mezi námi být spousta nasazených, ale já to neřeším. Jednou jsme viděli někoho, jak naproti na kopci fotí náš barák, běželi jsme za ním a zjistili jsme, že je to náš kamarád z Plzně. O klukovi, u kterého jsem bydlel v Příbrami, se říkalo, že donáší. Nikdy jsem to neřešil a stýkáme se do dneška.“ (Řehoř)*

Z těchto výpovědí je patrné, že dopad v osobním životě byl obrovský. Časté výslechy, dokonce čekání před domem a další praktiky, které Státní bezpečnost využívala, ovlivňovala život respondentů. Většina z nich dostala nabídku na spolupráci, ale nikdo z nich nátlaku nepodleh. Jeden z nich se musel dlouhou dobu vyrovnávat s tím, že byl nařčený ze spolupráce. Po své složce pátral i v archivu a snažil se lidem vysvětlit, že nikdy nespolupracoval. Dlouhou dobu to pro něj bylo velmi citlivé téma, ale teď už o tom dokáže mluvit. Neobvyklé nebylo ani fyzické násilí při výsleších, o kterém mluví většina respondentů. Jeden z dotazovaných byl dokonce několik měsíců zavřený. Všichni respondenti se shodli na tom, že ve společnosti, ve které se pohybovali, byli lidé nasazení a několik přátel podepsalo spolupráci se Státní bezpečností.

6.2.5. Páté hlavní téma: změna postojů po revoluci v roce 1989

V této otázce dostali respondenti prostor pro přiblížení změny svých postojů po roce 1989. Většina z nich psala ve svých kapelách texty, které byly proti politickému systému. Respondenti popisují své pocity, kdy si uvědomovali, že už nebude jeden společný nepřítel a některé texty se musely přepsat. Cítili velkou vlnu nadšení a svobody. Zároveň své odpovědi doplňují o další poznatky, ve kterých se shodují – po pár letech se postupně všechno vracelo zpátky a začali vnímat, že se toho příliš v politickém směru nezměnilo. *„Po revoluci jsme byli*

plní iluzí, nadšení a zároveň strachu z toho, o čem teď budeme hrát a zpívat jako punková kapela. Ale je fakt, že i za totáče jsme měli tendenci jako N.V.Ú. nedělat žádné agitační texty, spíš uvažovat všeobecně. Vždycky bude o čem zpívat a hrát. Bohužel ta realita dost krutě a krušně předčila naše tušení a očekávání. Z celkového vývoje politické kultury jsem hodně rozladěný. Já si říkám, že i tenhle systém se jednou musí rozpadnout. V této době nemám pocit, že by nebylo o čem psát, naopak.“ (Málek) Pozoruhodné je, že podobnou odpověď uvedl i další respondent. I on vnímá, že se toho příliš nezměnilo a v politice zůstali představitelé komunistické strany. Také poznamenává, že měl po revoluci tvůrčí krizi, protože nevěděl, o čem má zpívat, když společný nepřítel zmizel. Přibližuje situace na hudební scéně, kdy punkové hnutí ustoupilo do pozadí. „V roce 1989 to byl velký přelom, sám jsem nevěděl, o čem mám zpívat. Texty jsem předělával do minulých časů a po 2 až 3 letech jsem je vrátil do reálného času, protože jsme zjistili, že se vlastně nic moc nezměnilo. Komunisti pořád zůstávali, akorát se převlékli a byli tam pořád ti stejní.“ (Růžička)

Pouze jeden respondent mi sdělil, že v roce 1989 složil novou písničku, která popisovala Občanské fórum tak, jak ho vnímal on. Svou výpověď doplňuje o informaci, že má stále o čem psát – politické texty skládá dál, ale jeho kamarádi z kapely ho od radikálních textů odrazují. „Hned po revoluci jsem udělal písničku Občanský fórum. Samozřejmě jsem byl na demonstracích a tahle písnička dávala najevo, kdo všechno je v Občanském fóru a jaká je to blamáž. Je stále o čem psát, je nutno říct, že kluci z kapely mě od politiky trochu stahují zpátky, krotí mě. Moje postoje po roce 1989 zůstaly stejné, teď je to možná ještě horší, než to bylo dřív. Sice můžeme říkat, co chceme, ale to taky tak úplně není.“ (Řehoř)

V jedné z výpovědí respondent vzpomíná na reálnou situaci. Pochází z Brna, kde celý život žije, a když se po revoluci otevřely hranice, přibližuje časté výlety Čechů do Vídně. „Otevřely se hranice a všichni z Brna jezdili každý víkend do Vídně. Například v té době byly ve Vídni nápisy „Češi, nekrad'te nám tady“. Já jsem tam nekradl, ale když tam přijeli lidi s prázdnými kapsami a viděli tam to zboží, tak slabší povahy se neudrželi a v rámci svobody kradli.“ (Pálenský)

Většina výpovědí prokázala, že se postoje respondentů po roce 1989 příliš nezměnily. Někteří své texty změnily do minulého času, ale po pár letech je vrátily do původních verzí. Všichni respondenti se shodli na tom, že v dnešní době se politická situace vrací zpátky do dob, na které v rozhovorech vzpomínali.

6.3. Shrnutí analýzy

Rozhovory s respondenty jsem analyzovala pomocí obsahové analýzy. Z uskutečněných rozhovorů jsem vybrala celkem pět hlavních témat a výpovědi respondentů vzájemně porovnávala. Unikátní je, že se několikrát respondenti ve svých odpovědích shodují a uvádějí podobné poznatky.

Ve svých výpovědích se respondenti shodli na tom, že kvůli svým postojům nezaznamenali žádné přátele, kteří by s nimi přestali být v kontaktu. Naopak většina poznamenává, že nové přátele získali a to i z toho důvodu, že se začali pohybovat ve společnosti lidí, kteří měli stejné názory. Při osobních setkáních jsem z odpovědí dotazovaných měla pocit, že i přes své radikální postoje, vždy mysleli na své rodiny.

Všech respondentů se osobně dotýkaly perzekuce, na kterých byli často fyzicky napadáni. Většina z nich se shodla také na tom, že v jejich blízkém okolí se vyskytovali lidé, kteří byli tzv. nasazení. Pozoruhodné je, že v několika odpovědích respondenti uváděli přiznání blízké osoby, která podlehla psychickému i fyzickému nátlaku Státní bezpečnosti a podepsala spolupráci.

Všichni respondenti se neshodli na stejném dopadu tištěných médií, které ovlivnily „alternativní“ hudební scénu. Každý z respondentů uvádí jiné směry, ve kterých se hudební scéna změnila. Pouze dva z nich se shodují na stejném dopadu – tím byla častá emigrace, ke které přispěla i státní akce „Asanace“. Ve výpovědích často zaznívalo, že tištěná média ovlivňovala vnímání společnosti vůči této hudební scéně. Tištěná média upozorňovala na nevhodný způsob oblékání, špinavou vizáž a hlučnou hudbu, která se vymezovala proti politickému systému. I přes nátlak si scéna našla různé strategie, díky kterým hudební scénu kapely neopouštěly – nejčastější strategií byla změna názvu hudebního uskupení. *„My jsme chtěli hrát to, co jsme hráli. Ale pohled na systém se dost změnil. Začali jsme vnímat, že člověk může být perzekuovaný pouze proto, že dělá něco, co ho baví a i přesto, že nikde nelže, nekrade, nikomu neublíží.“* (Málek)

Postoje vybraných respondentů se po roce 1989 nezměnila. Nezávisle na sobě uvádějí, že v dnešní době začínají být jejich hudební texty opět aktuální. Několikrát upozorňují na fakt, že se politická situace vrací do dob minulého politického režimu. *„Už bych to v životě nechtěl vrátit zpátky. Teď zaznamenávám*

hlasy, jak bylo za komunistů mnohem líp. To jsou lidi, kteří jsou nešťastný, že v této době nejsou úspěšní.“ (Pálenský)

7. Závěr

Práce byla zaměřena na cenzuru nezávislé hudby v tištěných médiích v období tzv. normalizace. Cílem práce bylo analyzovat vliv tištěných médií na „alternativní“ hudební scénu v Československu. Základními zkoumanými dokumenty jsou Prozaická skutečnost a článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna v roce 1983.

První část popisuje vybranou metodologii pro psaní této práce. Následně se věnuje cenzuře a politické situaci v Československu v období tzv. normalizace. Přibližuje stěžejní dokumenty této práce a věnuje se také samotným počátkům punkového hnutí ve světě.

Druhá část vyhodnocuje rozhovory s vybranými respondenty, kteří se v minulém politickém režimu velmi angažovali. Svými názory a postoji se vymezovali vůči ideologii minulého režimu a stávali se tak nepřáteli státu. Z nasbíraných výpovědí vyplývá, že dopad tištěných médií na „alternativní“ hudební scénu zaznamenala většina dotazovaných. O vzniku zmíněného článku v časopise Tribuna a publikace od Jana Lukeše dotazovaní věděli, ale nikdy jim nevěnovali velkou pozornost. Dopad pocítili ve vnímání společnosti, která byla médii velmi ovlivněna. Je prokazatelné, že tištěná média byla jedním z nástrojů mocenského nátlaku.

Nikdo z přátel respondentů nepřerušil kontakt proto, že by se báli o setkávání s nimi. Naopak se velmi často zmiňují, že přátelé v jejich okolí začali chodit na hudební koncerty s nimi.

Osobní setkání s vybranými respondenty byly pro mě samotnou velmi obohacující a nasbírané výpovědi mi pomohly více poznat hudební scénu a samotné životy dotazovaných v minulém režimu.

8. Seznam použité literatury

1. EGER, Ludvík a EGEROVÁ, Dana. *Základy metodologie výzkumu*. 2. přepracované a rozšířené vydání. V Plzni: Západočeská univerzita, 2017. iv, 184 stran. ISBN 978-80-261-0735-4.
2. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9.
3. WÖGERBAUER, Michael, PÍŠA, Petr, Šámal, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2491-6
4. PAVLÍČEK, Tomáš, ed., PÍŠA, Petr, ed. a WÖGERBAUER, Michael, ed. *Nebezpečná literatura?: antologie z myšlení o literární cenzuře*. Vyd. 1. Brno: Host, 2012. 552 s. Teoretická knihovna; 31. ISBN 978-80-7294-859-8.
5. JIŘÍ, Vančura. *Naděje a zklamání: Pražské jaro 1968*. Vydání druhé (v MF první). Praha: Mladá fronta, 1990. ISBN 80-204-0179-2.
6. KOLÁŘ, Pavel a Michal PULLMANN. *Co byla normalizace?: Studie o poznání socialismu*. Praha: Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-7422-560-4.
7. GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o Fake News dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4.
8. KUDRNA, Ladislav a František STÁREK. *Kapela: pozadí operace, která stvořila Chartu 77*. Praha: Academia, 2017. Historie. ISBN 978-80-200-2757-3.
9. ŽELEZNÝ, Jakub. *Sborník Národního musea v Praze. Řada C, Literární historie: Vznik týdeníku Tribuna jako první legální tiskové platformy antireformních sil v roce 1969*. 57. Praha: Národní muzeum, 2012. ISSN 2570-6861
10. HRABALÍK, Petr. *Rockfesty - Možné důvody vzniku*. *Česká televize: Bigbit - Internetová encyklopedie rocku* [online]. Česká televize, ©1996-2018 [cit. 2018-06-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/227-rockfesty-mozne-duvody-vzniku/>
11. LUKEŠ, Jan. *Prozaická skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1982. 307 s. Omega; sv. 34.
12. YOUNGS, Ian. *A brief history of punk* [online]. 2002 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/2601493.stm>
13. WIENDL, Jan, ed. *Normy normalizace: sborník referátů z literárněvědné konference 38. Bezručovy Opavy, 11.-13.9.1995*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, 1996. 142 s. ISBN 80-85879-46-8.

14. *No Future: The Conception and Evolution of Punk Music and Culture in the United States and Great Britain from 1965 to the Present* [online]. [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://academic.mu.edu/meissnerd/punk.html>

9. Přílohy

Rozhovor č. 1

Zdeněk „Krkavec“ Růžička

Datum konání rozhovoru: 27. dubna 2018

Místo konání: Praha, Hostivař

Autorizace: 16. května 2018

1) Jak jsem již zmiňovala, má bakalářská práce se věnuje tématu normalizace a hudební cenzury. Vzpomenete si, jaká byla Vaše situace v době normalizace, zejména na začátku 80. let? Studoval/a jste? Měl/a jste v té době rodinu, vlastní děti?

S punkem jsem začal v roce 1982. Tenkrát to bylo hodně kruté, policajti nás honili, chodili k nám domů. V roce 1985 jsem založil první kapelu Megawatt, takže jsme tenkrát hrávali, ale ono to moc nešlo. Museli jsme mít přehrávky, nemohli jsme vystupovat tak, jako dneska. Chodili jsme před komisi, která hrani musela povolit. My jsme hráli pod svazákama a ty nám dali razítko, že hrajeme pod nimi. Hrál se po stodolách a hospodách na soukromých akcích, na narozeninách. Ale policajti tam stejně vždycky přijeli, o akci věděli.

2) Hudební scénu v Československu v roce 1983 ovlivnil článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna. Když se na tuto dobu díváte z dnešního pohledu, máte pocit, že se hudební scéna nějakým způsobem změnila? Pocítil/a jste dopad článku?

Článek si pamatuju, obsah už úplně ne, ale mám ho doma schovaný. Neřekl bych, že článek výrazně změnil hudební scénu, ale tenkrát se to víc rozšířilo mezi lidi. Najednou sem začal z ciziny víc přicházet punk. Žádná velká osvěta nebyla, byly časopisy, které vydávali punkáči sami mezi sebou. V té době byl punk zakázaný a všechno bylo tabu. Objevili se nové skupiny, kterým se říkalo právě nová vlna, ne přímo punk. Punkové oblečení jsme měli z ciziny nebo se to kupovalo v Polské kultuře na Václavském náměstí. Ti jako jediní měli punkový desky a všichni vždycky stáli fronty, když byla vydaná nová deska.

3) Jak se po vydání článku změnil postoj kapely? Chtěli jste ještě více vzdorovat, dát najevo svůj názor nebo jste se přestali zapojovat do této formy vzdoru? Začali jste celý systém vnímat jiným pohledem?

V roce 1983 jsem kapelu ještě neměl. Já už začal vzdorovat v roce 1980, už na učňáku, kde jsem se nechal ostříhat a doma rodičům jsem musel říct, že mě

svázali a že to byla sranda. Dostal jsem první kazetu se zahraničními punkovými kapelami, dřív jsem poslouchal hodně metal. Protest byl proti komunismu, to bylo daný.

4) Jak reagovali Vaši fanoušci? Došlo ke ztrátě příznivců nebo naopak jste pocítili nárůst? Cítili jste z jejich strany podporu?

S Megawattem jsme od roku 1985 hráli spíš převzatý písničky, například Jasnou páku a SPS jsem založil v roce 1988. Nemohu tedy říct, že by nám vydání článku uškodilo nebo naopak.

5) Ve skupině lidí, se kterou jste se scházel, se vyskytovali i nasazení policisté. Víte o někom, kdo na Vás donášel informace?

Vím, chodili jsme do hotelu Union a na Bartolomějský se mě vyptávali na konkrétní lidi. Já jsem řekl, že ho neznám a oni mi ukázali fotky, kde jsme se spolu bavili. Byl mezi námi nasazený, jako punkáč, chodil mezi námi a ještě nás popouzel řečmi na režim. Věřil jsem jenom těm, které jsem znal od mlada, a chodili jsme spolu. Ale vždycky se našel nějaký, který donášel.

6) Řekl byste, že měla celá situace nějaký dopad na Vaší rodinu?

Určitě to dopad mělo. Chodili k nám domů ve čtyři ráno, zvonili a táta mě musel budít, ať si to jdu vyřešit. Bylo to na denním pořádku, volali a chodili i do práce. Rodiče nebyli nadšení a mysleli si, že z toho vyrostu. Manželka byla se mnou od začátku, takže všechno tohle vnímala a tuhle muziku taky poslouchala.

7) Zmiňoval jste, že k Vám chodili domů. Byl jste tedy i na výsleších a pod jejich dozorem?

To jsem byl. Měl jsem i jednoho, který na mě čekal před barákem, když jsem jel do práce. Jel se mnou i autobusem, pak mě vytáhl ven a zavedl v Michli na stanici, kde bylo přímo oddělení Závadová mládež. Ráno mě tam přivedl a až večer mě pustil ven, dostal jsem od nich i omluvenku do práce. Několikrát volali i rodičům, aby pro mě přijeli. Sebrali mi punkové pásky a hodně provokovali. Měl jsem i nabídku na spolupráci, to mi nabídli v Bartolomějský a zkoušeli mě zlákat pomocí punkového oblečení, které nebylo normálně k sehnání. Nikdy jsem nespolupracoval, ani mě to nikdy nenapadlo. Později jsem si kontroloval v seznamech, jestli tam není moje jméno. Stávalo se mi také, že mě chytili v metru a v místnosti Veřejné bezpečnosti mě zbili. Pravidelně se mi stávalo, že mě během dne víckrát kontrolovali a vyptávali se, proč nejsem v práci. Po

revoluci jsem si dlouho nemohl zvyknout, že mě policisté nekontrolují a ještě se na mě i usmívají.

8) Co Vaši přátelé? Zaznamenali jste, že by se s Vámi někdo přestal stýkat právě z toho důvodu, že jste tímto způsobem bojovali proti režimu? Docházelo ke konfliktům s Vašimi nejbližšími? Nebo jste naopak zaznamenal podporu? Vzpomenete si na reálné situace?

Nikdo se se mnou stýkat nepřestal, spíš naopak. Všechny kamarády jsem k punku přilákal, ostříhali se a začali chodit na koncerty se mnou. Obklopoval jsem se lidmi, kteří měli stejné postoje. Stýkal jsem se i s lidmi z Charty 77, chodili jsme do hospod a v roce 1988 na naše koncerty chodil i Václav Havel. Bylo jedno, do jaké skupiny lidí patříte, nepřítel byl jeden společný. Nebylo to jako dnes, kdy si každý hledá svého nepřítele. Nejhorší na tom je, že už se v dnešní době lidi hádají i mezi sebou. Tenkrát jsme byli všichni společně, v tom to bylo lepší. Až v roce 1990 se to pokazilo.

9) Byla nějaká osoba z tuzemska nebo zahraničí, kterou jste v té době bral jako vzor?

My jsme tenkrát nikoho moc neznali, dostali jsme se maximálně do NDR pro boty. Vzhlížel jsem ke zpěvákům, například Joe Strummer z kapely Clash. Největší paradox na tom je, že všechny tyhle kapely, které jsem obdivoval, tak jsem s nimi později hrál. Třeba se Strummerem jsem si zahrál, ještě než zemřel. Jeli jsme do Anglie a kapela Damned, kterou jsem úplně miloval, nás vzala do šatny a popíjeli jsme spolu. Nikdy jsem si nedovedl představit, že bych se s nimi viděl a pak se mi splnil sen.

10) Jak se změnila Vaše postoje po roce 1989? Vaše kapela pokračovala v hraní i přesto, že se nevzdorovalo vůči režimu?

Kapela v hraní pokračovala dál. V roce 1989 to byl velký přelom, sám jsem nevěděl, o čem mám zpívat. Texty jsem předělal do minulých časů a po 2 až 3 letech jsem je vrátil zpátky do reálného času, protože jsme zjistili, že se vlastně nic moc nezměnilo. Komunisti pořád zůstávali, akorát se převlékli a byli tam pořád ti stejní. Po revoluci to byla hodně hluchá doba, ale na druhou stranu začalo chodit na koncerty hodně lidí. Jezdili sem kapely ze zahraničí, ale teď už se lidi nabažili a dnes už to není nic výjimečného. Kolem roku 1995 to bylo s punkem hodně špatný, protože se objevily další hudební směry, které lidi začali poslouchat, ale pak se to vrátilo. Přesně takhle situace je teď na Slovensku, jsou

v tomhle pozadu a mají tenhle problém až v současné době. My máme texty hlavně o problémech, které řešíme ve svých životech, a o politice zpívám už minimálně. Teď jsem složil Špinavou hru, která naráží na Brusel, který mě štvě kvůli diktování.

11) Dá se říct, že jste před rokem 1989 měl větší motivaci, proč hrát? Vnímali jste po roce 1989, že jste najednou ztratil smysl, proč pořád hrát?

Určitě to byl předtím větší protest. Tenkrát jsme hráli předkola Rockfestu, což byl festival za komunistů a byl rozdělený do několika kol. Byla tam komise, která kontrovala texty, a vždycky nám řekli, že to nejsou úplně vhodné texty, ale byl to už rok 1988 a atmosféra byla o hodně volnější.

12) Je něco, co byste chtěl doplnit? Co nebylo řečeno?

Obdivuji kapely, které začaly hrát v roce 1985. Měli odvahu, založili kapelu a chtěli hrát. Šli do toho s velkým rizikem, a přesto se rozhodli, že kapelu založí. Vnímám to i tak, že tenkrát jsme šli proti jednomu nepříteli a dnes ty mladé kapely chtějí hned peníze a slávu. Neuvědomují si, že je to 30 let, co hrajeme, a trvalo několik let, než jsme si dokázali něco vydělat. Teď je skvělé, že jsou pořád další punkáči. Na koncerty chodí hodně mladý a na koncertech vídám i tři generace vedle sebe, děda s tátou a syn. Nejspíš jsou teď mladý hodně našťvaný, a proto je punk pořád baví.

Rozhovor č. 2

Bořivoj Řehoř

Datum konání rozhovoru: 11. listopadu 2018

Místo konání: Zadní Zborovice

Autorizace: 29. listopadu 2018

1) Jak jsem již zmiňovala, má bakalářská práce se věnuje tématu normalizace a hudební cenzury. Vzpomenete si, jaká byla Vaše situace v době normalizace, zejména na začátku 80. let? Studovali jste? Měl jste v té době rodinu, vlastní děti?

Studoval jsem geologii a průmyslovou školu v Příbrami a následně založil rodinu. S kapelou E!E jsme začali hrát až později, v roce 1987. To už byly dceři dva roky. Připojil jsem s k nim, když jsem se vrátil z vojny. V té době jsme chodili K Pelikánům, kde jsme trávili hodně času a nikam to nevedlo.

2) Hudební scénu v Československu v roce 1983 ovlivnil článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna. Když se na tuto dobu díváte z dnešního pohledu, máte pocit, že se hudební scéna nějakým způsobem změnila? Pociťil jste dopad článku?

Podle mě jsem vůbec žádný dopad nepocítil. Já jsem věděl, že článek vyšel, ale jsem hodně svůj a tyhle věci šly mimo mě. V té době jsem měl první kapelu, ale jenom jsme zkoušeli, nikde jsme nehráli. Zpětně si myslím, že ani ostatní kapely, které v té době vystupovali, dopad článku nepocítili. Hudební scéna byla stále stejná. Pamatuju si, že jsme článek později sháněli, abychom si ho přečetli, co v něm vůbec bylo a většina z nás si ho schovala. Myslím si, že 99% populace po přečtení článku neměla tušení, o čem se mluví. Vědět to mohla tak možná Praha a její okolí, kde tohle téma bylo aktuální (v určitých kruzích).

3) Jak se po vydání článku změnil postoj kapely? Chtěli jste ještě více vzdorovat, dát najevo svůj názor nebo jste se přestali zapojovat do této formy vzdoru? Začali jste celý systém vnímat jiným pohledem?

Tenkrát to bylo vzdorování na půdě u mých rodičů, kde také zůstalo. Tahle moje první kapela zanikla už na průmyslovce, já jsem měl hned rodinu a šel jsem na vojnu. Až později se založením kapely E!E jsme začali zkoušet ve fabrice v Příbrami. Po vydání Nové vlny se starým obsahem jsem systém vnímal stále stejným pohledem. Těžko říct, kolik lidí v té době vůbec tenhle článek zaznamenalo. Pár lidí si to určitě přečetlo, ale myslím si, že článek zapadl v množství dalších příspěvků v novinách. Později vyšel ještě jeden, ten byl obsahově o něco větší, ale přirovnal bych to k dnešní době. Dnes na internetu přečteme spoustu informací, a pokud to není zásadní zpráva, tak zapadne do velkého množství vydaných článků. Stejně tak si myslím, že zapadl tento článek v roce 1983.

4) Kapela E!E pochází z Příbrami. Cítil jste v té době rivalitu mezi Prahou a Příbramí?

Rivalita tam určitě byla. Je důležité říct, že i v té Praze byly různé komunity punku, ve kterých byla napjatá situace.

5) Jak reagovali Vaši fanoušci? Došlo ke ztrátě příznivců nebo naopak jste pociťovali nárůst? Cítili jste z jejich strany podporu?

To, co se nám stalo, jsem nikdy nepochopil. Byli jsme malá kapela z Příbrami, v roce 1988 jsme natočili demo kazetu a po revoluci v roce 1991 jsme vyprodali

Vltavskou v Praze !!! Demo kazeta se šířila mezi fanoušky, přehrávali si jí a před revolucí spousta lidí znala naše písničky. Tenkrát jsme byli třetí kapela, která vyprodala tohle kulturní centrum. Necháпали jsme, že kazetu všichni znali. Před revolucí jsme měli příbramskou základnu fanoušků, kteří byli neuvěřitelně skalní a jezdili za námi i mimo Příbram. Předávali si mezi sebou nahrávky. Dokonce jsme v roce 1996 hráli jako předkapela Sex Pistols, což byl tenkrát vrchol tohoto amatérského hraní.

6) Dotýkaly se Vás perzekuce?

Na výslechy jsem chodil, ale paradoxně mě vždycky nabíjely. Já vždycky vylezl ještě víc naštvanej a chtěl jsem o to víc vzdorovat. Bylo to samozřejmě hustý, několikrát jsme dostali, brečeli jsme. Tenkrát jsem byl na koncertě FPB v Teplicích, kde nás policajti odchytili. Pamatuji si do dneška policejní stanici, druhý den ráno nás pustili a já měl na sobě koženkové sako, placky a všechno mi rozervali. Byli jsme připoutaný k topení, mlátili nás a ráno jsme museli opustit město. Jak jsme jeli domů, tak jsem byl hned rozhodnutej, že si seženu další sako, další placky. Jezdil jsem hodně s punkáčema z Jihlavy, se kterými se stýkáme do dnešní doby. Policajti si vždycky našli záminku, proč tenkrát někoho vzít na stanici, a to i přes to, že nás všechny znali.

7) Řekl byste, že měla celá situace nějaký dopad na Vaší rodinu?

Dopad to mělo velký, hlavně na moje rodiče. Táta se to všechno snažil vždy zachraňovat, máma byla ta, která nesouhlasila s tím, jak vypadám. Ale na druhou stranu vždy podržela. Měl jsem na benešovsku Příbrami barák (hradlo), kde jsme se všichni scházeli a já ho chtěl tenkrát koupit. Komunisti to samozřejmě zamítli, máma se tenkrát nabídla, že barák koupí na sebe, ale strana pochopila, jak by to bylo. Ironicky je ten barák do dnešní doby neobydlenej.

8) Co Vaši přátelé? Zaznamenali jste, že by se s Vámi někdo přestal stýkat právě z toho důvodu, že jste tímto způsobem bojovali proti režimu? Docházelo ke konfliktům s Vašimi nejbližšími? Nebo jste naopak zaznamenal podporu? Vzpomenete si na reálné situace?

Já tohle vůbec nevnímám. Naopak jsem byl v té době na Benešovsku a šel jsem na hudební zábavu oblečenej tak, jak jsem chodil. Všichni se divili a nadávali mi, co tam dělám. Tenkrát se mě tam zastal jeden, odtáhl mě do kuchyně abych nedostal vod dalších hašišáků a také jsme kamarádi do dnešní doby. Ale nevybavuju si nikoho, kdo by mi řekl, že se semnou nebude bavit, protože poslouchám tuhle

muziku a jsem podle toho také oblečený. Když jsem šel s dcerou do školky, tak se soudružky učitelky nestačily divit. Spousta lidí nechápalo i to, že mám vůbec dítě. Ale vnímal jsem, že se na nás společnost dívá skrz prsty. Jednou jsme vyrazili s klukama z kapely s našimi dětmi na safari do Dvora Králové, hlavním středem pozornosti jsme byli my, zvířata nikoho nezajímala.

9) Ve skupině lidí, ve které jste se vyskytoval, mohl být i někdo nasazený jako tajný policista. Víte o někom, kdo na Vás donášel informace?

Vždycky nám vyhrožoval starosta (tenkrát předseda Národního Výboru), ale o nikom konkrétním nevím. Mohlo tam mezi námi být spousta nasazených, ale já to neřeším. Jednou jsme viděli někoho, jak naproti na kopci fotí náš barák, běželi jsme za ním a zjistili jsme, že je to náš kamarád z Plzně. O klukovi, u kterého jsem bydlel v Příbrami, se říkalo, že donáší. Nikdy jsem to neřešil a stýkáme se do dneška.

10) Byla nějaká osoba z tuzemska nebo zahraničí, kterou jste v té době bral jako vzor?

Nebylo kde brát vzor. Občas jsme sehnali kazety The Exploited a Sex Pistols, jednou někdo přitáhl něco z Brava, kde byly fotky punkáčů, ale přišlo to o hodně později. Když jsem začal chodit na průmyslovou školu, tak tam to přišlo všechno samo. Jako příbramský jsme jezdili na Bon Pari, kteří ovlivnili hodně hudební scénu, a byla to ta tzv. nová vlna.

11) Jak se změnila Vaše postoje po roce 1989? Vaše kapela pokračovala v hraní i přesto, že se nevzdorovalo vůči režimu?

Hned jsem po revoluci udělal písničku Občanský fórum. Samozřejmě jsem byl na demonstracích a tahle písnička dávala najevo, kdo všechno je v Občanském fóru a jaká je to blamáž. Je stále o čem psát, je nutno říct, že kluci z kapely mě od politiky trochu stahují zpátky, krotí mě. Hrajeme o všem a já tam vždycky politiku dával hodně. Moje postoje po roce 1989 zůstaly stejné, teď je to možná ještě horší, než to bylo dřív. Sice můžeme říkat, co chceme, ale to taky tak úplně není.

12) Je něco, co byste chtěl doplnit? Co nebylo řečeno?

Jen jsem si vzpomněl k těm možnejm práskačům. Měl jsem na baráku ve starý truhle sbírku novin od prababičky – od tatíčka Masaryka po okupaci v roce 68. Při stěhování sem zjistil, že tam nejsou – jestli to někdo vodnes fízlům nebo s tím zatopil, je to škoda.

Rozhovor č. 3

JOSEF JANÍČEK

Datum konání rozhovoru: 7. listopadu 2018

Místo konání: Praha, Žižkov

Autorizace: 28. listopadu 2018

1) Jak jsem již zmiňovala, má bakalářská práce se věnuje tématu normalizace a hudební cenzury. Vzpomenete si, jaká byla Vaše situace v době normalizace, zejména na začátku 80. let? Studoval/a jste? Měl/a jste v té době rodinu, vlastní děti?

Normalizace začala zhruba v roce 1969 a to jsme spíš ještě hráli. Ještě jsem se hodně věnoval muzice. Až v roce 1982 se mi narodil syn, takže by se dalo říct, že pak jsem v rodině žil. Kapela The Plastic People of the Universe začala hrát v roce 1968 a já v té době hrál s kapelou The Primitives Group, ale ta se v roce 1969 rozpadla, když nastoupil Husák. To začala ta tvrdá normalizace a Primitives se rozpadli. Většina z nich odjela do zahraničí a já měl také příslib, že pojedou do Rakouska, ale nakonec jsem to vzdal. Nikam jsem nejel a v létě 1969 jsem začal hrát s Plastikama. Byl jsem kamarád s Martinem Jirousem, Věrou Jirousovou a Honzou a Zorkou Saglovými, kteří tvořili umělecký tým The Primitives Group a stali se i součástí týmu Plastiků. Martin Plastyky přesvědčil, aby mě vzali do kapely. Plastici měli původně svojí velmi zajímavou tvorbu, ale když jsem přišel já tak se to změnilo a začali jsme hrát Velvetu. A pak se to zase změnilo na vlastní tvorbu, hudbu skládal Mejla.

2) Zmiňoval jste, že jste měl možnost vycestovat do Rakouska. Proč jste se nakonec rozhodl zůstat v Československu?

V té době hodně lidí emigrovalo, odjíždělo ven. My jsme také běhali po rakouských ambasádách a v té době už to nebylo tak jednoduché. Psali jsme si zvací dopisy a já jsem dostal příslib. Příklad, tedy peníze od banky, bez kterých nebylo možné vycestovat, byl 127 šilinků. V té době to pro mě bylo docela dost peněz a ani nevím, co by se dalo za tyhle peníze koupit. Spíš jsem usoudil, že se mi tam nechce. Možná to souviselo i s mámou, rodinou a ani sám nevím, co všechno k tomu přispělo. Pavel Pešta, baskytarista z Primitives, hned 28. srpna odjel do Vídně a potom po nějaké době vlakem s emigranty z Vídně a popisoval mi, jak cestou vlak zastavoval, lidé vystupovali a on stále seděl a dojel až do Ženevy, kde zůstal.

3) Hudební scénu v Československu v roce 1983 ovlivnil článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna. Když se na tuto dobu díváte z dnešního pohledu, máte pocit, že se hudební scéna nějakým způsobem změnila? Pociťujete dopad článku?

Já jsem ten článek asi nečetl nebo si to nepamatuju, i když možná jsem se s ním někde setkal. My jsme moc nesledovali, co se děje na oficiální scéně. Vždycky nám byli podezřelí umělci, kteří mohli vystupovat. Pro mě byl rok 1983 vyvrcholením normalizačního tlaku. Od roku 1980, co byla Solidarita v Polsku a tady se státní moc bála, že by to mohlo přijít také k nám. Byly velké represe vůči mým kamarádům a byla velká vlna emigrace po roce 1980. Hodně lidí přímo z undergroundu emigrovalo. Konkrétně náš saxofonista Vráťa Brabenec, kterého navštívila státní policie v jednu v noci, vyhrožovali, že mu vyrazí zuby, zabijí dítě, nakonec emigroval. Bylo to součástí policejní akce Asanace, která měla za cíl donutit zejména signatáře Charty 77 k odchodu z Československa. My jsme v té době chodili na Jazz Q, párkrát jsem byl na Pražském výběru, ale jak jsem již říkal, přišlo nám podezřelé, že můžou hrát. Polojazzové kapely hrály, ale jak jsme se později dozvěděli, také chodili na výslechy a měli problémy. My to v té době viděli tak, že my hrát nemůžeme, ale oni hrajou.

4) Jak se po vydání článku změnil postoj kapely? Chtěli jste ještě více vzdorovat, dát najevo svůj názor nebo jste se přestali zapojovat do této formy vzdoru? Začali jste celý systém vnímat jiným pohledem?

To s tím nesouviselo. Jestli vyšel nějaký článek, tak jsme o tom asi věděli, ale nebylo to pro nás důležité. My jsme nechtěli být partyzáni, ale chtěli jsme hrát podle sebe a ignorovat tu komunistickou vládu. Ale právě tím jsme je nejvíc štvali. Mladý lidi to pochytali od nás a spousta lidí se takhle začalo chovat taky. Zakládali podobné skupiny, chodili na výslechy. V dnešní době je to trochu složitější, tenkrát bylo lehčí určit, kdo je ten nepřítel a proti komu se vymezovat.

5) I přes zákaz hraní kapela pokračovala, jak probíhalo koncertování?

Hráli jsme v soukromých barácích, v roce 1981 jsme hráli poslední koncert a policie potom ten barák zlikvidovala. V pořadí to byl asi již čtvrtý barák, který policie zničila, konkrétně ho zapálili. Hasiči se potom divili, jak je možné, že to celé chytlo na čtyřech místech najednou. Od roku 1976, po zavření, jsme hráli na soukromých barácích, pro uzavřenou společnost. Idealizovali jsme si, že když bude mít někdo soukromý barák, budou tam jezdit jeho kamarádi, příznivci a

kapely, tak budeme nedosažitelný. To byl ale omyl. Skaláka vystěhovali z Nové Víscky z důvodu, že v tomto objektu bude vojenský záměr. Skalák dnes pokračuje v Magorově Vydří, což je festival, který bývá začátkem léta. Soukromé baráky kde byl náš koncert, nebo kapely Pavla Zajíčka a Mejly DG 307 začali postupně likvidovat, například z důvodu autobusové zastávky, ale nikdy tam žádná zastávka nevznikla.

6) Týkaly se konkrétně Vás perzekuce? Byl jste pozvaný na výslechy?

Na výslechy jsme chodili dost často, už i před rokem 1976. V roce 1974 byly Postupice, a to skončilo tím, že v okolí bylo několik policistů a my jsme měli pronajatý autobus pro kapelu i příznivce od CSAD, ve kterém policisté všechny po koncertě zkontrolovali (tzv. perlustrace, tedy občanské průkazy.) Byli tam i mladí lidé, kteří ještě chodili do školy a policisté zareagovali tak, že je nechali vyhodit ze škol. V roce 1975 měl svatbu Mejla a Jana v Kostelci u Křížku, kam přijeli autobusy policistů a když svatba skončila, tedy koncert, tak několik lidí odvezli na Ruzyň. Policisté tam čekali, než se všichni sjedou a vejdou společně do sálu, tedy demonstrace síly (asi 3, nebo 4 plné autobusy) a jak byli nervózní, tak kouřili a zůstalo tam po nich úplně bílá zem od vajglu a popela. Pár lidí dostalo pendrekem. V roce 1976 jsme si říkali, že už se o nás přestali zajímat. Na koncertě v Bojanovicích nebyl žádný zásah, ale pak nás asi 30 lidí zavřeli. Některé pustili brzy, já tam byl půl roku bez soudu a čtyři lidi odsoudili. Když přijel na návštěvu Brežněv, tak nás preventivně zavřeli na 48 hodin, asi abychom mu neublížili. Jednou mi dělali domovní prohlídku, právě když jsem byl zavřený, a to jsem se bál, co jsem kde nechal schovaného. Zajímavé je, že jsem nikdy nedostal nabídku na spolupráci. Řídil jsem se známými pokyny – nic nevím, nebyl jsem, nepamatuju si. V roce 1977 po Chartě 77 nás po koncertě odvezli do Děčína. Nabídli se, že mě odvezou zpátky. Při průjezdu vesnicemi zhasínali u cedulí se jmény vesnic světla, abych nevěděl kudy jedem. Pak zastavili, že se na to podívají, že ty světla jako blbnou. Mně řekli, ať si taky vystoupím, hned naskočili zpátky do auta a odjeli. Musel jsem jít tedy pěšky a doufat, že jdu správným směrem.

7) Jak reagovali Vaši fanoušci? Došlo ke ztrátě příznivců nebo naopak jste pocítili nárůst? Cítili jste z jejich strany podporu?

Od 70. let okolo kapely vznikla skupina kamarádů, dá se říct underground, to bylo víc lidí, kteří se zajímali o hudbu, básně a umění, které nebylo možné vidět v

galeriích nebo na oficiálních koncertech. Někteří malovali, psali a to byli lidi, kteří přijeli na koncerty, které byly utajené. Na poslední chvíli se řeklo jednomu člověku, kam má autem další čtyři lidi dovézt, tedy na utajený koncert. Ti lidé si přišli poslechnout muziku, co jsme nového nacvičili, to byli fanoušci, a zároveň přátelé. V roce 1974 byla koncertní akce v Českých Budějovicích (Rudolfovo) PP a několik dalších kapel. Tam se údajně sjelo 2000 lidí. Přijeli máničky i ze Slovenska a jeli si poslechnout naši muziku. Místní obyvatelstvo vyděsili dlouhými vlasy i oblečením a byl tam hodně tvrdý policejní zásah proti těm, kteří se různě potulovali po městě. Na nás fyzický útok nebyl, i když nám vyhrožovali i místní obyvatelé.

8) Kapela koncertovala i po celé republice? Cítil jste rivalitu mezi městy?

Většinou jsme hráli jednou za rok, hráli jsme třeba na Hrádečku u Václava Havla, na Rychnově u manželů Princových, na Nové Vísce u Skaláka. Udělali jsme také nahrávku, ať už z koncertu nebo i studiovou, ovšem ne v nějakém nahrávacím studiu, ale třeba u Václava Havla na Hrádečku, nebo v jiném domě a tím jsme skončili, byly to hodně vypjaté situace. Myslím, že jsme v té době nikdy nehráli na Slovensku. Když to vezmu postupně, tak v roce 1972 jsme hráli v Písku na plese, kde jsme vyděsili ředitele, který nás poslal domů. Další koncert byl v Ledči nad Sázavou, což byly oblasti, kde působil Magor (Ivan Martin Jirous). V té době to byly ještě pořád veřejné koncerty. Později byly poloveřejné akce, většinou se to navlékalo na svatby. Dokonce jeden hospodský byl i jako svědek u soudu. Žádnou rivalitu jsem mezi městy necítil, naopak. Tohle všechno bylo hodně spojovací. V 80. letech se začalo hrát trochu víc v Brně, já tam i na pár kapel jel a říkal jsem si, že si tam dovolím o něco víc, že my bychom byli už dávno zavřený. Ale to bylo v půlce 80. let, kdy se atmosféra začala uvolňovat.

9) Řekl byste, že měla celá situace nějaký dopad na Vaší rodinu?

Z tohohle jsem měl strach. Teta mi vysvětlovala, že bych se měl nechat ostříhat a že mámu tímhle ničím. Hrál jsem v kapele, měl jsem výslechy, ale já se pak nehrnul do podpisu Charty 77. Možná jsem podvědomě chtěl chránit mámu. Ona žila ve stresu, ale já se ani po sametové revoluci neangažoval v politice. Když jsem byl zavřený, tak proběhla již zmíněná domovní prohlídka a ona psala Husákovi, že jsem nic neprovedl. Byl jsem zámečnický a vždy se mě v práci víceméně zastali. Měl jsem dobrý vztah s vedoucím údržby i ředitelem Sokolské Správy, a to mi také pomohlo. Syn se narodil v roce 1982, tak mohl po revoluci

studovat a už jsem se nemusel bát o něj a manželku. I když je fakt, že jsem jednou zvučil koncert, byl jsem na výslechu a později kvůli tomu navštívili i manželku v práci.

10) Co Vaši přátelé? Zaznamenali jste, že by se s Vámi někdo přestal stýkat právě z toho důvodu, že jste tímto způsobem bojovali proti režimu? Docházelo ke konfliktům s Vašimi nejbližšími? Nebo jste naopak zaznamenal podporu? Vzpomenete si na reálné situace?

Já se pohyboval ve společenství lidí, které chodilo do Ječné 7 k Němcům. Kdokoliv k nim přijel, tak tam mohl přespát. Nemyslím si, že by se semnou někdo přestal bavit. Je možné, že se někdo zalekl a zmizel. Také se to střídalo, jeden odešel, další přišel, ale většina kamarádů z undergroundu zůstali přátelé.

11) Zaznamenal jste, že byl ve Vašem okolí někdo nasazený?

Jsou i lidé, kteří pod tlakem podepsali spolupráci, hned nám to řekli a tím pádem se pro ně stali nepoužitelnými. Později se ukázalo díky Cibulkovým seznamům, že nejspíš několik lidí z této skupiny spolupráci podepsalo. Ale nic jsem konkrétně nevysledoval, dokonce existuje i můj svazek, ale já ho nikdy vidět nechtěl. O těch, kteří spolupracovali, víme, byl to nejspíš Jim Čert, který měl mít v harmonice mikrofon a všechno nahrávat. Pak taky Žluťák, který pracoval jako recepční v hotelu a půjčoval Magorovi pokoj. Žluťák měl v hotelovém pokoji mikrofony a STB si to nahrávala. Nevím, na co ho ke spolupráci donutili, většinou to bylo asi vydírání. Tedy pár lidí spolupráci podepsalo, ale zase tak moc nespolečovali, někteří třeba ano, nakonec se státní stejně většinu věcí dozvěděla.

12) Byla nějaká osoba z tuzemska nebo zahraničí, kterou jste v té době bral jako vzor?

Měli jsme spoustu kapel, které nás hodně bavili. Mě hlavně Eric Burdon, kapela The Fugs a taky The Velvet Underground, tedy zpěvák a kytarista LOU REED – to byly kapely, které v Americe takový úspěch neměli, ale v Evropě ano. U nás jsem chodil na Mertu a Hutku, koncem 60tých let na Framus Five.

13) Jak se změnila Vaše postoje po roce 1989? Vaše kapela pokračovala v hraní i přesto, že se nevzdorovalo vůči režimu?

Došlo ke změně názvu kapely. Mejla chtěl za každou cenu hrát, a proto trval na změně názvu a bylo to konfliktní. Kapela se přejmenovala na Půlnoc, se kterou jsme byli v Americe, ale v roce 1993 se rozpadla. Samotní Plastici se rozpadli

přejmenováním na Půlnoc a odchodem bubeníka Honzy Brabce v roce 1987/1988. Pak se o návratu Plastiku neuvažovalo, až do doby, kdy nám Václav Havel nabídl, abychom hráli v roce 1997 ve Španělském sále, při výročí 20 let od založení Charty 77. Po roce 1989 se nám všem hodně ulevilo, pustili Magora i Havla. Byla to hezká doba, atmosféra byla výborná. Jezdili k nám muzikanti ze zahraničí a taky pro mě důležití muzikanti z Irska, kterým se u nás hodně líbilo. Bydleli tu třeba několik let a hráli jsme krásnou, irskou, hospodskou muziku. Václav Havel byl záruka slušnosti.

14) Je něco, co byste chtěl doplnit? Co nebylo řečeno?

Nic mě nenapadá, co ještě nezaznělo. Ani není nic, co bych chtěl doplnit.

Rozhovor č. 4

Štěpán „Makeba“ Málek

Datum konání rozhovoru: 12. května 2018

Místo konání: Nový Bydžov

Autorizace: 29. května 2018

1) Jak jsem již zmiňovala, má bakalářská práce se věnuje tématu normalizace a hudební cenzury. Vzpomenete si, jaká byla Vaše situace v době normalizace, zejména na začátku 80. let? Studoval jste? Měl jste v té době rodinu, vlastní děti?

Určitě si vzpomenu, rodinu a děti jsem ještě neměl. V době normalizace jsem studoval Střední průmyslovou školu kamenickou v Hořicích, obor kamenosochař. Tam jsme založili se spolužákama první punkovou kapelu Ježkovy zraky. Po střední škole jsme v Novém Bydžově založili kapelu Kmitací adaptér, která předcházela kapele N.V.Ú. V roce 1984 jsem si dal přihlášku na Pedagogickou fakultu v Hradci Králové, kde jsem studoval a nedostudoval, což bylo samozřejmě do určité míry ovoce té kapely. Proděkanem mi bylo řečeno, že nejsem vhodný typ budoucího socialistického pedagoga. To jsem opravdu nebyl a na jednu stranu se člověku i ulevilo, když mě vyhodili. Poté jsem skončil v dělnických profesích, chodil na výslechy a to mě stálo i vztah s tehdejší přítelkyní. Rovnou mi řekli, ať se nepokouším o studium na jiné škole. Ale samozřejmě mi hned nabízeli, abych podepsal spolupráci a to bych dostudovat mohl. Určitou formu perzekuce jsem zažil.

2) Hudební scénu v Československu v roce 1983 ovlivnil článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna. Když se na tuto dobu díváte z dnešního pohledu, máte pocit, že se hudební scéna nějakým způsobem změnila? Pociťujete dopad článku?

Svým způsobem ano. V souvislosti s tímto strašným paskvilem, za kterým stojí Krýzl a Bakešová, vnímám beznaděj, a proto je i tohle jeden z důvodů, proč nikdy nebudu brečet po starých časech. Určitá forma rezignace, hodně lidí emigrovalo, další začali hodně pít, fetovat a ta beznaděj.. Hudební scéna se z toho oklepala, hledaly se další cestičky, jak fungovat a hrát. Ale byla to v podstatě kudla do zad. Kolem roku 1981,1982 kulminovala nová vlna v hudbě a tento článek to dost brutálně zaťal, smíchali páté přes deváté. Bylo to v té době špatný.

3) Jak se po vydání článku změnil postoj kapely? Chtěli jste ještě více vzdorovat, dát najevo svůj názor nebo jste se přestali zapojovat do této formy vzdoru? Začali jste celý systém vnímat jiným pohledem?

Ježkovy zraky jsme založili v roce 1982 a náš postoj se neměl v čem měnit. My jsme chtěli hrát to, co jsme hráli. Ale pohled na systém se dost změnil. Začali jsme vnímat, že člověk může být perzekuovaný pouze proto, že dělá něco, co ho baví a i přesto, že nikde nelže, nekrade, nikomu neublíží. Člověk chytá dehonestující nálepky. Byl jsem v podstatě první punkáč tady na malém městě, a i když jsem se vždycky choval k lidem tak, jak jsem chtěl, aby se oni chovali ke mně, tak jsem si tady záhy vysloužil nálepku žrouta miminek, fašisty a narkomana. Najednou se člověk stává problémovým elementem. Myslím si, že si ten systém spoustu špatných koleček ve stroji vytvořil sám. Právě tou svojí paranoiou, perzekucemi. Tehdejší laická veřejnost se punkáčů ptala, proti čemu svým vzhledem bojují, proti čemu protestují a co se jim na tom líbí. Já jsem říkal, že nebojuju ani neprotestuju, mně se to prostě líbí, mně se líbí ta muzika a ten styl oblékání. Věděl jsem, že v té společnosti tady není všechno v pořádku, ale byl jsem mladý naivní kluk a až po revoluci lidem docházelo, že jsme sice tušili, že je tady hodně věcí špatně, ale nikomu nedocházelo, že nás měl režim všechny tak zpracovaný, podchycený. Člověk hledal alternativy, jako ostrůvky svobody pro sebe z té šedi, co tady byla. Ale tím, že se člověk vymykal, se tak stával závadovým elementem.

4) Jak reagovali Vaši fanoušci? Došlo ke ztrátě příznivců nebo naopak jste pociťovali nárůst? Cítili jste z jejich strany podporu?

Koncerty byly o hodně vzácnější, hrálo se jednou někdy dvakrát za půl roku. Většinou to byla třeba oficiálně svatba a byla to privátní akce. Vystoupili tam folkaři, underground, punkáči, alternativy a lidé si toho hodně vážili, bylo to stmelené, protože byl jeden společný nepřítel a společný strach ze společného problému. Damoklův meč nad celou akcí visel od začátku do konce. Když se na akci jelo, tak člověk ani nevěděl, jestli koncert proběhne, jestli nebude gumoléčba nebo jestli v půlce koncert nezatrhnou. Záleželo také na tom, jak moc se bál majitel hospody nebo jak moc byli otrlí svatebčané a pořadatelé. Ta podpora tam byla, živá muzika byla vzácná, tak jsme byli rádi za každou akci.

5) Řekl byste, že měla celá situace nějaký dopad na Vaší rodinu?

Řekl bych, že ano. Přece jen jsme měli jako rodina kliku. Já jsem to odnesl vyhazovem z vysoké školy a rozchodem s přítelkyní. Tak jednou za měsíc za mnou přijeli příslušníci StB, tehdy ještě do školy nebo později do práce, a odvezli mě na výslech, který většinou trval tak hodinu, někdy dvě. StB tlačila i na mé rodiče, abych podepsal spolupráci. Po revoluci mi mamka řekla, že kdyby nebyl samet, tak by tak do roka šli od svého zaměstnání. Oba celý život učili v Novém Bydžově na zvláštní škole, otec byl ředitelem.

6) Co Vaši přátelé? Zaznamenali jste, že by se s Vámi někdo přestal stýkat právě z toho důvodu, že jste tímto způsobem bojovali proti režimu? Docházelo ke konfliktům s Vašimi nejbližšími? Nebo jste naopak zaznamenal podporu? Vzpomenete si na reálné situace?

Nedá se říct, že by se se mnou někdo přestal stýkat, naopak. Já jsem v té době hodně lidí poznával. Na akcích, kam jsme jezdili jako diváci nebo jako hrající kapela, jsem poznal spoustu lidí a kontaktů, které mám do dnešní doby.

7) Vyrůstal jste u Hradce Králové, vnímal jste rozdíl mezi hudebními skupinami v Praze a u Vás na malém městě?

V té době jsme o sobě s ostatními kapelami věděli. Například se Zdendou Růžičkou z SPS jsme o sobě věděli, ale nestýkali jsme se. Dnes se tomu smějeme, ale kapely typu Plexis, SPS, Stalinovy oběti apod., to byly kapely z velkého města a ta scéna byla bohatší a víc propojená. My jsme byli kluci z vesnice a do jisté míry tam fungovala, byť ne otevřená, rivalita. Velmi často měli pražské kapely tendenci být namyšlené a říkali o sobě, že to jsou ti punkáči z Prahy. Na druhou stranu, některé kapely mimo velká centra, měli tendenci říkat, že to jsou machírci z Prahy. Bylo to relativní, ale věděli jsme o sobě a potkávali se. V té době jsme

začali schválně používat i nálepku aggro-punk, ale až po revoluci jsme zjistili, že tento pojem se bere jako výraz pro hodně ostrý a agresivní punk. My to brali jako vesnický aggro-punk.

8) Byl jste osočen, že jste se ocitl na seznamech agentů Státní bezpečnosti. Můžete k tomu říct svoje vysvětlení?

Je to nepříjemná věc, ale dnes už s tím problémem nemám. Objevil jsem se na seznamech agentů StB, dokonce dvakrát, jako agent Štěpán. Já jsem k tomu zjišťoval, co se dalo. Hned po revoluci, když se otevřely a byly přístupné archivy v Pardubicích, tak jsem tam byl. Tam jsem k sobě nenašel vůbec nic. Ale je nutné říct i to, že jsem byl tzv. rozpracovaný. Byl jsem výtvarník, hrál jsem amatérské divadlo, pohyboval jsem se mezi muzikantama, byl jsem v Jazzové sekci a studoval jsem vysokou školu. Byl jsem pro ně nejspíš dobrý vzorek. Lámali mě ke spolupráci a je jediná věc, kterou jsem StB podepsal. Bylo to po prvním výsledku, podepisoval jsem protokol, kde byl dovětek, že na mě nebyl vyvíjen nepřiměřený psychický ani fyzický nátlak, což bych jim podepsal, i kdyby ze mě krev tekla. Člověk z toho v šoku byl, ale žádné vázací akty jsem nikdy nepodepsal. Nikdy jsem nedonášel, nespolupracoval. Hodně lidí mi říkalo, ať se soudím, ale mně se mezitím povedlo díky kontaktům zjistit z archivu Ministerstva vnitra, že v archivech se našla pouze informace o skartaci mého svazku, ke kterému došlo 12. 12. 1989. To tentokrát bylo i v televizi, na skládce za Hradcem Králové Stbáci pálili archivy. Ještě existují tzv. předmětové svazky (Mládež ve východních Čechách, Zavadová mládež), tam byla naše kapela, což bylo pochopitelné. Vydal jsem i prohlášení, které bylo na našich stránkách a tohle moje povídání jeden rok vyšlo ve fanzinu Trutnovského festivalu.

9) Víte o někom, kdo byl ve Vašem okolí nasazený jako tajný policista?

Ne, konkrétně opravdu nevím. Tak, jak si to můžou myslet o mně, tak bych si to mohl myslet o nich. Já se přiznám, že jsem ty seznamy ani nečetl. Hodně jsem jezdil do Hradce, kde ta punková a undergroundová scéna byla, ale určitě tam někoho zpracovaného mít museli. Já se na jednu stranu nedivím, že ty lidi vyměkli. Zvláště, když měl někdo rodinu a oni začali tlačit a vyhrožovat. Mě když si odvezli k výsledku, tak se vyptávali na konkrétní místa, kde jsme hráli. Ptali se na jména a další kapely, jestli tam byli chartisti, já jsem v té době ty lidi znal, ale nevěděl jsem, že to jsou chartisti. Bylo mi to v té době jedno, kdo to je, byl jsem mladý. Až později jsem si to začal postupně v hlavě rovnat. Ale je jasné, že

tam někteří lidé nasazení byli. Stalo se mi, že kamarád z Hradce za námi přišel a rovnou řekl, ať si před ním dáваме pozor, že se začal bát a spolupráci podepsal.

10) Byla nějaká osoba z tuzemska nebo zahraničí, kterou jste v té době bral jako vzor?

Měl, byl to Jello Biafra. Postoji, názory a celkovým přístupem, protože pro mě Dead Kennedys byl punk jak řemen a přesto byli něčím specifičtí a svý. V rámci tuzemska to nikdo konkrétní nebyl, ale spíš to byly kapely a celky kolem brněnský scény.

11) Jak se změnil Vaše postoje po roce 1989? Vaše kapela pokračovala v hraní i přesto, že se nevzdorovalo vůči režimu?

Po revoluci jsme byli plní iluzí, nadšení a zároveň strach z toho, o čem teď budeme hrát a zpívat jako punková kapela. Ale je fakt, že i za totáče jsme měli tendenci jako N.V.Ú. nedělat žádné agitační texty, spíš uvažovat všeobecně. Klukům jsem řekl, že tam budou pořád stejní lidé, akorát nebudou mít červené triko, ale politické spektrum bude hrát v barvách duhy. Vždycky bude o čem zpívat a hrát. Bohužel ta realita dost krutě a krušně předčila naše tušení a očekávání. Z celkového vývoje politické kultury jsem hodně rozladěný. Já si říkám, že i tenhle systém se jednou musí rozpadnout. Už jenom podle toho, co předvádí naši politici. V této době vůbec nemám pocit, že by nebylo o čem psát, naopak. Spíš se hlídám, abychom se neopakovali v obracech.

12) Je něco, co byste chtěl doplnit? Co nebylo řečeno?

To je těžká otázka, protože takových povídání jsem dělal už hodně. Ale rád říkám, aby lidé používali hlavu a srdce a chovali se k sobě tak, jak by se chovat měli.

Rozhovor č. 5

Petr Poly Pálenský

Datum konání rozhovoru: 10. 10. 2018

Místo konání rozhovoru: Praha, Holešovice

Autorizace: 16. října 2018

1) Jak jsem již zmiňovala, má bakalářská práce se věnuje tématu normalizace a hudební cenzury. Vzpomenete si, jaká byla Vaše situace v době normalizace, zejména na začátku 80. let? Studoval jste? Měl jste v té době rodinu, vlastní děti?

Naší kapelu Insania jsme založili v prvním ročníku na vysoké škole v roce 1988 a hned v tom prvním ročníku jsme začínali mít problémy. Měli jsme asi pět koncertů, hlavně v klubu Křenová v Brně a začali jsme mít tzv. fanklub, který měl zhruba 150 nebo 200 členů. Jeden kluk nám ho založil, vydávali jsme fanzin, který kopíroval právě tenhle kluk pro členy, a už to samozřejmě bylo špatně. My jsme nafotili satanistický fotky, které vznikaly na hřbitově, které ten kluk prodával. Tenkrát byli laděný do satanismu, ale to jsme nikdy nebrali nějak smrtelně vážně. Spíš to byla revolta z naší strany. Natočili jsme také demo, které se posílalo na kazetách.

2) Víte teď o někom, kdo mohl být na Vás nasazený jako tajný policista?

Ano, do toho fanklubu se nám infiltroval nějaký policista z StB. Všechny materiály si objednal a pak byly ty hlavní problémy naše koncerty na Křenově, kde to bylo vždycky narvaný a divoký. Svedli se na nás rozbitý výlohy kolem, ale to byla jenom záminka. Asi po roce působení přišel pán z Stb, který šel za dvěma spoluhráči z kapely, kteří studovali na právech, já studoval na filozofické fakultě. Řekl jim, že pokud činnost s kapelou neukončíme, tak nám zařídí vyhazov ve škole. My byli čerstvě v prvním ročníku, tenkrát nebylo nic jednoduchého se na ty školy dostat, takže jsme odešli do disentu/undergroundu. Změnili jsme si název na Skimmed a hráli jsme až do roku 1992 pod změněným názvem. Až do revoluce jsme hráli ve zkušebně pro kamarády, natočili jsme pod novým názvem i nové demo, ale to jsme také šířili pouze mezi kamarády. Později už mělo Stb jiné starosti.

3) Hudební scénu v Československu v roce 1983 ovlivnil článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna. Když se na tuto dobu díváte z dnešního pohledu, máte pocit, že se hudební scéna nějakým způsobem změnila? Pociťujete dopad článku?

Já to můžu hodnotit jenom v rámci metalové a punkové scény. Všechny ty články jsem nečetl, já tohle znám jen podle názvu a rozhodně bych Vám z toho nedokázal nic odcitovat. Já si pamatuju, jak v 80. letech začala média reagovat na nový, tvrdý kapely. Vybavuji si Aktuality, ve kterých byly hrůzostrašné reportáže právě o tom, jak zkažená mládež chodí na takhle hlučné koncerty. Toho začalo později přibývat, bylo to v novinách jako odstrašující případy včetně názorů starších kulturních pracovníků, že je to pouze tupá hudba, která je i škodlivá zdraví. Ve druhé polovině 80. let už toho bylo docela dost, ale paradoxně tady

byly kapely, které hrát mohly, a naopak mám pocit, že to tomu režimu spíš vyhovovalo. Takový ten ukázněný metal typu Citrón a Kern, mám pocit, že to byla dechovka pro mladý a komunisti ji svým způsobem protěžovali, protože viděli, že mládeži, co chodí na metalové koncerty, nejde o žádné svržení režimu. My jsme teda neměli rádi tzv. heavy metal, koncerty pořádali svazáci a kapely byly bodované ve Slavíku. Punk byl něco jiného, tam byly rebelsky naladěný lidi, ale z mého pohledu byl metal po počáteční hysterii režimem protěžovaný.

4) Jak se po vydání článku změnil postoj kapely? Chtěli jste ještě více vzdorovat, dát najevo svůj názor nebo jste se přestali zapojovat do této formy vzdoru? Začali jste celý systém vnímat jiným pohledem?

Postoj kapely se vůbec nezměnil, to šlo mimo nás. Paradoxní je, že my jsme ani vzdorovat nechtěli. My jsme chtěli spíš provokovat, což nám vydrželo doposud. Šlo o revoltu směrem ke starším lidem, v tom hrál roli i ten satanismus. Babičky se křížovaly, když viděly obrácené kříže. A to nás bavilo, byla to téměř pubertální zábava. Takže z naší strany nešlo o žádnou protistátní činnost. My jsme souvislosti začali chápat, až když nás zakázali a až když byla revoluce. Tak to nás mravně a ideologicky probudilo, do té doby nás politika nezajímala a chtěli jsme dělat divokou hudbu, která vadí.

5) Jak reagovali Vaši fanoušci? Došlo ke ztrátě příznivců nebo naopak jste pocítili nárůst? Cítili jste z jejich strany podporu?

My jsme fanoušky ztratili tím, že jsme najednou nemohli hrát. Nemohli jsme se nikde ukazovat. Tenkrát to fungovalo tak, že tady toho moc nebylo a my jsme byla jedna z těch kapel, která hrála hrozně rychle a brutálně. Dá se říct, že se tomu říkalo hardcore a nás si ty lidi našli sami. Kazety si nahrávali mezi sebou a najednou byl o nás obrovský zájem. Nebyla tady žádná propagace, lidi si to mezi sebou řekli, a když jsme hráli na Křence, tak si o tom řekli a bylo tam plno. Jakmile nás zakázali, tak naše veřejné působení skončilo. Mezitím se už postupně vyrojila spousta dalších podobných kapel a už to ani nebylo tak vzácný. My jsme vyšuměli ze scény a vracet se pro nás bylo mnohem těžší. Naše publikum mezitím zesláblo. Jméno jsme měli, byli jsme braný, měli jsme auru zakázané kapely a byli jsme spíš pro ty zasvěcený, kteří věděli.

6) Týkaly se konkrétně Vás perzekuce? Byl jste pozvaný na výslechy?

Já osobně ne, ale spoluhráči z kapely ano. Mě si nepozvali nejspíš proto, že se mnou nechtěli ztrácet čas, měli dvě mouchy jednou ranou na těch právech. Možná měli na těch právech lepší postavení, filozofická fakulta byla vnímána jako taková dost neformální. Ani na zkoušky se nechodilo v oblecích a myslím si, že to bylo brané jako pelešišť volnomyšlenkářů a neměli tam tak silnou pozici. Ještě k tomu chci říct, že celé to začalo tak, že nám volal vyplašeně zakladatel našeho fanklubu, a to bylo jak z akčního filmu. Oni v noci vtrhli k němu domů, přepadovka. Všechno mu vzali, veškeré materiály a odvezli všechny fanziny, demo kazety, fotky a podobně. On nám hned volal, že se tohle stalo a my jsme byli samozřejmě taky vyplašený, bylo nám osmnáct. Potom jenom toho Martina Malečka a Martina Vrbíka si pozvali na výslech, ukázali jim, že ty všechny věci mají a strašně je zajímalo, o čem se v našich písničkách zpívá, protože všechno bylo v angličtině. Já jsem ještě chytře nechal na to demo napsat „z bezpečnostních důvodů nazpíváno v anglické verzi“ a to je samozřejmě strašně zajímalo. Řekli jsme jim nějaké nesmysly, já jsem tenkrát napsal alternativní texty, kde byly vynechané veškeré pasáže, které se jim nemusely líbit. Tohle byla taková divočejší věc, která se kolem toho udála. Potom už ty perzekuce žádné nebyly, protože jsme s tím přestali, pro nás to tak důležité nebylo. My jsme pak hráli neveřejně a naštěstí za rok už bylo hotovo.

7) Pocházíte z Brna, vnímal jste v té době rozdíly/konkurenci mezi Prahou a Brnem?

Praha je jiný svět. Já jsem vždycky cítil lehký despekt ze strany pražských kapel. Morava je vnímaná, že je to někde daleko na východě a ten lehký despekt tam u pár kapel opravdu byl. Ale to mluvím spíš o té porevoluční době. V té předrevoluční době jsme se pohybovali hlavně na Moravě, do Prahy jsme vůbec nejedli.

8) Řekl byste, že měla celá situace nějaký dopad na Vaší rodinu?

Byl jsem mladý, rodinu jsem ještě neměl, měl jsem jenom rodiče. Tím, že jsme poslušně rychle skončili, tak tím to bylo vyřízené. Žádné perzekuce nebo jiné dopady to na nás nemělo. Mohlo to být i tím, si myslím, že Brno bylo o trochu uvolněnější, oproti Praze. Také to mohlo být tím, že jsme nedělali žádné velké problémy a sami jsme z toho byli vyplašení. Já z toho byl asi nejšpatnější, chtěli jsme dostudovat vysoké školy. My jsme to brali tak, že se to časem uklidní a budeme hrát zase veřejně. Celou situaci jsme začali chápat v roce 1989 až během

demonstrací a v momentě, kdy se začali mlátit lidi. Vyrůstal jsem v ne tak uvědomělé rodině, nadávalo se na Rusy, ale politika se neřešila. Věděli jsme, že žijeme v něčem hrozném.

9) Co Vaši přátelé? Zaznamenali jste, že by se s Vámi někdo přestal stýkat právě z toho důvodu, že jste tímto způsobem bojovali proti režimu? Docházelo ke konfliktům s Vašimi nejbližšími? Nebo jste naopak zaznamenal podporu? Vzpomenete si na reálné situace?

Moji rodiče o tom vlastně ani nevěděli, za nimi nešli a tím, že jsme přestali, tak neměli důvod to s nimi řešit. S přáteli jsem to také neřešil, ale na té hudební scéně kolem nás vznikl takový kult ohledně zakázání. Mimochodem, v té době už se to celé začalo uvolňovat, Foglar začal jezdit s přednáškami a režimu se to začalo sypat pod rukama. Lidé už se ani tolik nebáli. Kdyby se to stalo o deset let dřív, tak by to bylo určitě jiné.

10) Byla nějaká osoba z tuzemska nebo zahraničí, kterou jste v té době bral jako vzor?

Určitě Pražský výběr a Michael Kocáb, kteří byli disidentský. Ten mě později potěšil, že se obul do politiky a cítil tu potřebu na to mít vliv. Další například Magor Jirous, Václav Havel, ale to jsou lidé, které jsem si objevil až později. Pamatuji si, že před revolucí dávali v Československé televizi hodinový dokumentární film o Chartě a o disidentech. Hrozně se snažili je vylíčit v těch nejčernějších světlech, seděli v hospodách, popíjeli piva a tohle jim udělalo velkou medvědí službu. Pokud vím, tak se na to díval celý národ a všem se to hodně líbilo. Mysleli si, že Havla tímto způsobem společensky shodí, ale bylo to přesně naopak, udělali z něj lidskou postavu. Myslím si, že tyhle jejich pokusy se míjeli účinkem.

11) Jak se změnila Vaše postoje po roce 1989? Vaše kapela pokračovala v hraní i přesto, že se nevzdorovalo vůči režimu?

Postoje se změnila hodně, mně konkrétně to otevřelo oči. Nedoufal jsem dřív v to, že může být nějaká změna. V roce 1989 jsme hráli, ale dělala se v té době hlavně revoluce. Bylo hodně zajímavých událostí, demonstrací a kapela moc nefungovala. Tím, že jsme nebyli moc politický, tak jsme ani nepocit'ovali žádnou tvůrčí krizi, my jsme chtěli dělat jenom hluk. Všechny akcí jsem se hodně účastnil. Otevřely se hranice a všichni z Brna jezdili každý víkend do Vídně. Například v té době byly ve Vídni nápisy „Češi, nekrad'te nám tady“. Já jsem tam nekradl, ale

když tam přijeli lidi s prázdnými kapsami a viděli tam to zboží, tak slabší povahy se neudrželi a v rámci svobody kradli. Zrovna to otevření hranic se mi líbilo, za Čechy jsem se ze začátku hodně styděl, ale to se později uklidnilo. A teď jsem nadšený z toho, že jsme rovnoprávný národ a vnímají nás jako civilizovaný lidi a necítíme se v zahraničí podřadně.

12) Je něco, co byste chtěl doplnit? Co nebylo řečeno?

Už bych to v životě nechtěl vrátit zpátky. Teď zaznamenávám hlasy, jak bylo za komunistů mnohem líp. To jsou lidi, kteří jsou nešťastný, že v této době nejsou úspěšní. Teď už je tady ta soutěž tvrdá a oni nemají ty schopnosti a mají z toho komplexy. Tenkrát na tom byli všichni blbě a oni se cítili, že jsou si všichni rovni. Cítím i od kamarádů, že by to chtěli vrátet, hlavně ty mladá léta, jaká byla tenkrát pořádná muzika. Zpětně viděno, ta muzika nijak zvlášť úžasná nebyla, jenom v té době to zafungovalo. Já bych ani tohle nikdy nechtěl vrátet. Dozadu za sebe se nikdy nedívám, dívám se pouze dopředu. Vůbec na tohle nerad vzpomínám, žádné nostalgické vzpomínky rozhodně nemám.

Rozhovor č. 6

Martin „Rusák“ Kadnár

Datum konání rozhovoru: 8. listopadu

Místo konání: Hradištko

Autorizace: 18. listopadu 2018

1) Jak jsem již zmiňovala, má bakalářská práce se věnuje tématu normalizace a hudební cenzury. Vzpomenete si, jaká byla Vaše situace v době normalizace, zejména na začátku 80. let? Studoval jste? Měl jste v té době rodinu, vlastní děti?

Normalizace byla od 70. let, ale to jsem byl malý. Od 80. let jsem už všechno naplno viděl. Měl jsem výhodu, že můj táta jezdil do Rakouska, já tak mohl srovnávat a měl jsem přístup k západním věcem. Zrovna s tou muzikou komunisté zbytečně přeháněli, mladí lidé se nedostali k západním deskám a kazetám, ale já jo, tak jsem prodával desky na burzách v Praze, které byly na různých místech. Ta nejznámější byla v Motole, ale na té později umlátili Vietnamce a tuhle burzu zrušili. Občas k nám mohli vzít kapelu, která byla zajímavá, a mohl být větší klid. Tohle vytvářelo zbytečné napětí. V 80. letech jsem studoval střední školu, později jsem studoval na Filozofické fakultě v Praze, ale to jsem zjistil, že je mi to k

ničemu. Navíc tátovi řekli, že mě nenechají projít, a tak mě uklidil na Slovensko. Měl jsem propíchané uši, dlouhé vlasy a to se neslučovalo s názory Filozofické fakulty. První kapela, která mělo jméno, byla Mrtvá miminka, ale to nefungovalo. I když jsme měli koncert, na který přijela Veřejná bezpečnost. Vykreslovat to, jaký jsme byli chudáci a jak jsme bojovali za svobodu, to tak není. Někteří lidé mají rádi adrenalin a potřebují vzruchy kolem sebe, jedna z těch forem byla vypadat jinak, než ostatní. A to jsme dělali, díky tomu jsme nepotřebovali žádné drogy.

2) Hudební scénu v Československu v roce 1983 ovlivnil článek „Nová vlna se starým obsahem“, který vyšel v časopise Tribuna. Když se na tuto dobu díváte z dnešního pohledu, máte pocit, že se hudební scéna nějakým způsobem změnila? Pocítil jste dopad článku?

Článek si pamatuju a negativní dopad jsem určitě pocítil. Byli úředníci a svazáci, kteří když nedostali příkaz, tak byli v klidu. Ale právě díky tomuhle článku ten příkaz dostali. Hůř se dělaly koncerty, získat souhlas bylo těžší. Dopad to mělo i na přehrávkové komise. Pokud jsme chtěli profesionálně hrát, tak jsme museli prokázat, že na to máš kvalifikaci. To se prokazovalo fungující kapelou a tím, že na něco umíme zahrát. Kapela hrála právě před přehrávkovou komisí. Před tímto článkem byly tyto přehrávky formalita, ale článek tento postoj změnil. Administrativní dopad tam byl určitě.

3) Jak se po vydání článku změnil postoj kapely? Chtěli jste ještě více vzdorovat, dát najevo svůj názor nebo jste se přestali zapojovat do této formy vzdoru? Začali jste celý systém vnímat jiným pohledem?

V té době jsem hrál se zmíněnou kapelou Mrtvá miminka, se kterou jsme začali poprvé hrát v roce 1982. Tohle jsou věci, které se píšou v časopisech, že ten a tamten bojoval proti režimu. To jsou často kecy. Samozřejmě byli takoví, kteří opravdu bojovali, ale o těch se nemluví. V Praze to bylo v pohodě. Nejhorší, co se tenkrát máničce nebo punkáči se zvýšeným zájmem o hudbu, mohlo stát bylo to, že se narodil na malém městě a tam byl šéf policie kretén. Jsou případy vesnických kluků, kteří to měli hodně těžký. Dnes je známá jenom malá pražská partička, kterou nám média předsouvají a vytváří obraz.

4) Naznačil jste, že v Praze to bylo trochu jinak. Vnímali jste v té době rivalitu mezi Prahou a ostatními městy?

Tenkrát byl punk v 70. a 80. letech úplně jiný, ale nejenom tady, i v Anglii. Hlavními hesly bylo „žádná budoucnost, seru na tebe“ a bylo v tom všem hodně agrese. Punkáči v Praze mezi sebou byli agresivní. Když byl někdo slabý, tak ho ostatní dusili. Kdo byl pomalý a neměl odvalu, tak mezi nimi nevydržel ani dva dny. Je možné, že mimo Prahu komunity byly přátelštější. Ale pražský punk byl hodně nabroušený, byly tam i děti z dobrých rodin. Arogantní typy. Rivalita v tomto případě může být jenom jednosměrná vůči Praze. Pro nás okolí nehrálo roli. Dnes je punk mírný, agrese z něho zmizela.

5) Jak reagovali Vaši fanoušci? Došlo ke ztrátě příznivců nebo naopak jste pocítili nárůst? Cítili jste z jejich strany podporu?

Takhle to nefungovalo. Lidé jezdili na koncerty a bylo jim jedno, co se tam hrálo. Od roku 1985 byl systém už poměrně hodně legrační.

6) Týkaly se konkrétně Vás perzekuce?

Vyslýchán jsem byl každou chvíli. Ale nešlo o samotný výsledek, netahali ze mě žádná data. Posadili mě na chodbu, kde jsem čekal čtyři hodiny a nikam jsem nemohl. Přirovnal bych to k tomu, když učitelé nechají sedět studenta po škole.

7) Řekl byste, že měla celá situace nějaký dopad na Vaši rodinu?

Můj táta byl diplomat a je dost možné, že problémy měl. Říkal, že mu dělám ostudu. U lidí, kteří byli na vyšších místech, tak tam určitě tlak byl a na kariéře se to odrazilo. Mámou nechali, ta asi žádné problémy neměla.

8) Co Vaši přátelé? Zaznamenali jste, že by se s Vámi někdo přestal stýkat právě z toho důvodu, že jste tímto způsobem bojovali proti režimu? Docházelo ke konfliktům s Vašimi nejbližšími? Nebo jste naopak zaznamenal podporu? Vzpomenete si na reálné situace?

Správněj punker kamarády nemá. Punkáči mají lidi, se kterými se schází kvůli zábavě. Tenkrát moc kamarádství v punku nebylo. Těžko říct, jak ostatní vnímali reakci lidí po těchto článcích. Mě to bylo jedno. Myslím mnozí byli rádi, že se o nich psalo. Být vyvrhelem potěší.

9) Byla nějaká osoba z tuzemska nebo zahraničí, kterou jste v té době bral jako vzor?

Když to zjednoduším, tak jsi v té době měla ráda buď Sida Viciouse nebo Johnnyho Rottena. Já mám do dnešní doby hodně rád Johnnyho Rottena. Rotten byl ten chytřejší.

10) Jak se změnila Vaše postoje po roce 1989? Vaše kapela pokračovala v hraní i přesto, že se nevzdorovalo vůči režimu?

Já jsem měl strašně rád gotický punk, takže jsem založil kapely v tomhle stylu. Hodně mě chytlo techno, bylo to tenkrát něco úplně nového a začalo se tomu říkat novodobý punk. Později jsem hrál chvíli s Abraxas a teď mám kapelu Zputnik. Tenkrát byla velká svoboda, to se nedá s dneškem vůbec srovnat.

11) Je něco, co byste chtěl doplnit? Co nebylo řečeno?

Lidé by měli být víc kritický, dnes se nechají strašně snadno zmanipulovat. Ale vlastně to je jedno. Evropa jde stejně ke dnu. No Future.